

SINOADELE LOCALE ȘI GENERALE, ÎN SECOLELE I - VI

Pr. conf. univ. dr. Ionel Ene

A încerca să faci o cronologie a sinoadelor nu este un lucru ușor. Nu cunosc să fi fost cineva ispitit, până acum la noi, care să fi dorit să ofere elevilor seminariști, studenților teologi, profesorilor de religie și, de ce nu, creștinilor și tuturor doritorilor de istorie, un îndrumar sau mai bine zis o cronologie a sinoadelor, de la cel apostolic și până în vremea noastră.

Încercarea noastră se bazează pe datele din Migne, *Patrologia Latina*¹, pe Hefele-Leclerque, *Histoire des Conciles*, pe Philip. Labbei & Gabr. Cossartii, *Sacrosancta Concilia ad regiam editionem exacta*, Mansi, continuatorul celor doi iezuiți, cu *Istoria sinoadelor*, în 23 de volume, M. le C-in de Mas Latrie, *Trésor d'histoire*², *La collection Coletti*³, *Collectionis Concilliorum Synopsis amplissima*⁴, precum și alte surse. Acolo unde vom găsi date asupra problemelor discutate, le vom menționa, sperând astfel să venim în ajutorul elevilor seminariști și studenților teologi. Ne mărturisim de acum speranța că lucrarea noastră va incita pe alți iubitori de istorie și vor aprofunda, corecta și îmbunătăți informațiile pe care le furnizăm.

Iată cronologia sinoadelor, în primele cinci veacuri creștine:

1. *Sinodul Apostolic*, ținut la Ierusalim aproximativ în anul 50⁵, a dezbătut problema primirii păgânilor la creștinism. Iudaizanții, adică creștinii proveniți dintre evrei, cereau păgânilor care doreau să îmbrățișeze

1. Este vorba, în principal, de un Supliment, pe care sperăm să-l tipărim și în limba română și în care se face sinteza întregii colecții; fiecare volum este prezentat cronologic, pe autori și lucrări. Este absolut necesar pentru oricine citează *Patrologia*, după altă sursă, pentru a se verifica.

2. Paris, 1889.

3. Veneția, 1728-1734.

4. Veneția, 1768-1798, 2 vol.

5. Istoricii merg, în general, de la 49 la 51.

creștinismul să respecte legea mozaică - tăierea-împrejur. Apostolii, în urma iluminării Sfântului Duh, au hotărât să reactiveze legile noahitice, cele date de Dumnezeu lui Noe, adică: ferirea de sugrumate sau sânge⁶, idolotite⁷ și desfrâu⁸.

2. **152** - *Sinodul de la Pergam*, în cadrul căruia a fost condamnată o ramură a Valentinienilor, erezie gnostică⁹.

3. **173** - *Hierapolis*¹⁰, în Frigia, unde au fost condamnați Montan și Theodor, adepți ai unei secte elitiste.

4. **196** - În acest an au avut loc mai multe sinoade, în diverse părți ale creștinismului, care au dezbătut problema pascală: *Paștele să se serbeze Duminică după 14 Nisan*. Au avut loc sinoade la: *Roma, Cezareea Palestinei, Pont*, în Asia Mică, *Corint, Osrhoe, Lugdunum (Lyon)* sau *Gallicanum*, în Galia.

5. **196** - *Sinodul de la Efes*, în contradicție cu sinoadele mai sus-menționate, sub președinția episcopului locului, Policrat, bazându-se pe tradiția moștenită de la apostolii Ioan și Filip, au hotărât că Paștele se va serba la 14 Nisan, indiferent în ce zi din săptămână va pica. Adepții acestui sinod se mai numeau și quartodecimani.

6. **197** - *Sinod la Roma*, în care papa Victor excomunică pe asiaticii quartodecimani. Gestul a fost sancționat de Sfântul Irineu al Lyonului. În același an, Sfântul Irineu a convocat un *sinod la Lyon*, după care îi scria papei Victor, rugându-l să urmeze exemplul predecesorilor și să nu rupă comuniunea cu asiaticii quartodecimani. De altfel, problema serbării Paștelui a frământat creștinătatea până la Sinodul de la Niceea - 325.

7. **200** - *Cartagina* sau *Sinodul African*. A fost discutată situația celorbotezați în afara Bisericii, hotărându-se să nu fie rebotezați, dacă doresc să

6. Cei vechi aveau credința că viața rezidă în sânge și înainte de potop ajunseseră să se hrănească cu sânge uman. De aceea Dumnezeu interzice oamenilor consumarea sângelui, inclusiv din animale.

7. Idolotitele erau cărnurile sacrificate idolilor.

8. Desfrâul, urmare firească a mândriei, căci spune un sfânt părinte, „păcatul începe prin mândrie și sfârșește prin curvie”, a distrus armonia raiului, lumea prin potop, Sodoma și Gomora, și câte și mai câte împărății. Hotărârile Sinodului Apostolic sunt menționate în Faptele Apostolilor 15, 29.

9. Gnosticii, a căror apariție este cunoscută încă din primul secol, nu reprezentau la început o sectă separată, ci mai ales un curent spiritual în interiorul Bisericii.

10. Este cetatea unde a fost îngropat Sf. Ap. Filip. Astăzi, localitatea se află în Turcia, lângă Pamukale - Cetatea bumbacului.

11. Amonius Sacca (cca 175-242), profesor în Alexandria, fondator al neoplatonismului.

între în Biserică și dacă au fost botezați în numele Sfintei Treimi.

8. **217** - *Cartagina*, s-au discutat probleme administrative și situația episcopului Agripin.

9. **231** - *Alexandria*, prezidat de episcopul locului, Demetrius, a analizat situația lui Origen, care s-a automutilat. Criticat, la puțin timp, Origen a fost depus din treapta sacerdotală și excomunicat. Au fost însă Biserici care au luat apărarea scriitorului alexandrin. În același an au mai avut loc *sinoade la Iconium*, în Lycaonia și *Synade*, în Frigia, unde s-a luat hotărârea de a reboteza pe cei ce fuseseră botezați în afara Bisericii.

10. **235** - *Alexandria* sau *Heracleea Alexandriei*, a dezbătut probleme de subtilitate filosofică, legate de persoana lui Amonius Sacca¹¹, pe care l-a aprobat.

11. **240** - *Lambese*, în Africa, au luat parte 90 de episcopi și au combătut erezia unui eretic obscur, Privat.

12. **242** - *Philadelphia* sau *Bostra*, în Arabia, contra lui Beril. Episcopul de Bostra nu recunoștea divinitatea Mântuitorului Hristos.

13. **245** - *Efes*, a combătut învățătura greșită a ereticului Noet, care nega distincția între persoanele Sfintei Treimi.

14. **247** - *Arabia (Arabicum)*, sinod ținut contra celor ce pretindeau că sufletele ar muri și ar învia împreună cu trupurile.

15. **250** - *Ahaia (Ahaicum)*, a combătut o practică periculoasă mântuirii sufletului, și anume a mutilării corporale, prin care gruparea valesiană, numită astfel după inițiatorul ei, pretindea că dobândește mântuirea. Ce ar fi însemnat un astfel de creștinism?! Dar mai ales cum poate fi răstălmăcită învățătura lui Hristos! Ne mirăm astăzi de grupările satanice, dar diavolul a căutat atâtea forme de a-și bate joc de om și uneori chiar a reușit. Exemplu: valesienii, care garantau mântuirea în schimbul acceptării mutilării corporale.

16. **251** - *Cartagina I*, sinod ținut sub președinția Sfântului Ciprian, imediat după Paștele aceluiași an, având ca ordine de zi problema *celor căzuți - lapsi*. Tot atunci a fost examinată și confirmată alegerea papei Corneliu, căruia i s-a trimis și o scrisoare sinodală. Este o dovadă că sinodul a început înainte de alegerea papei și s-a încheiat atunci când scaunul roman avea un

12. Libellatici erau cei care, în timpul persecuțiilor, obținuseră un certificat - libellus - din partea autorităților, în schimbul unei sume de bani, că au adus jertfă idolilor, fără

titular.

17. **251** - *Roma*, sub președinția papei Corneliu. Sinodul s-a ținut în cursul lunii octombrie și a confirmat hotărârile Sinodului de la Cartagina. A fost condamnat și Novațian.

18. **252** - *Antiohia*, convocat împotriva lui Novațian, de episcopul Fabius, căruia îi scrisese papa Corneliu. Episcopul Fabius moare în timpul sinodului și este ales, ca succesor al său, Demetrius. Novațian, un schismatic rigorist, este condamnat.

19. **252** - *Cartagina II*, convocat și prezidat de Sfântul Ciprian. Au participat 42 de episcopi. Deschiderea a avut loc la 15 mai și a clarificat situația *celor căzuți - lapsi-apostații*. S-a hotărât ca *cei căzuți* care au rămas în Biserică regretând „căderea lor“ să fie tratați cu indulgență.

20. **253** - *Cartagina III*, au participat 66 de episcopi, sub președinția Sfântului Ciprian și s-au adus clarificări și precizări legate de cultul morților. Sunt amintite *rugăciunile și jertfele- pomenirile* pentru defuncți, ca venind din *vechime*, ceea ce dovedește, o dată în plus, vechimea cultului morților.

21. **254** - *Cartagina IV*, au participat 36 episcopi, sub aceeași președinție. S-a analizat situația unor episcopi spanioli, Vasilide și Marțial, care au fost depuși, ca *libellati*¹².

22. **255** - *Cartagina*, este primul sinod ținut de Sfântul Ciprian pentru a-i boteza pe cei care fuseseră, până atunci, în afara Bisericii.

23. **255-260** - *Narbonna (Narbonnensis)*, menționat de Hefele¹³, a invalidat Botezul săvârșit în afara Bisericii, așa cum se poate deduce din hotărârile următorului sinod.

24. **256** - *Cartagina II*, convocat și prezidat de Sfântul Ciprian, a reluat în discuție primirea în rândul creștinilor a celor din afara Bisericii și validitatea Botezului săvârșit, tot în afara Bisericii. Sfântul Ciprian împreună cu cei 71 de episcopi participanți au confirmat hotărârea sinodului precedent: Botezul săvârșit de eretici este nul.

25. **256** - *Roma*, convocat de papa Ștefan I (254-257) pentru a analiza validitatea Botezului oficiat de eretici. Papa a refuzat comuniunea cu trimișii

însă să fi făcut așa ceva.

13. Cf. Histoire des conciles, Paris, 1907-1908, vol. I, p. 115.

14. Este vorba, de fapt, de schisma lui Novat și Novațian, transformată ulterior în erezie.

Sfântului Ciprian și a condamnat decizia celor două sinoade precedente, hotărând că Botezul săvârșit de eretici este valid.

26. **256** - *Cartagina III*. La 1 septembrie, Sfântul Ciprian, în fruntea a 85 de episcopi din Africa, Numidia, Mauritania, precum și a numeroși preoți și credincioși, a confirmat falsitatea opiniei de validitate a Botezului din afara Bisericii.

27. **258** - *Roma*, papa Sixt II (257-258), fire împăciuitoare, pentru că reia comuniunea cu Biserica din Cartagina, a întrunit sinod, în anul pătimirii sale, pentru a condamna erezia lui Novat¹⁴.

28. **260-262** - *Roma*, sinod convocat de papa Dionisie (258-268), pentru a analiza interpretarea lui Dionisie al Alexandriei asupra dogmei Sfintei Treimi. Alexandrinul, folosind excesiv metoda alegorică de interpretare a Sfintei Scripturi, era suspectat de sabelianism¹⁵. El se justifică în fața sinodalilor, respingând acuzația. Fire conciliantă, pune bazele unei prietenii durabile, de aproximativ două secole, între Roma și Alexandria.

29. **264** - *Antiohia I*, sinod ținut în luna septembrie pentru a analiza și combate învățătura greșită a lui Pavel de Samosata, episcop ce nega divinitatea Mântuitorului Hristos¹⁶.

30. **269** - *Antiohia II*, sinod care depune pe episcopul Pavel de Samosata și confirmă alegerea lui Domnus în locul său, ca episcop de Antiohia.

31. **277** - *Disputa celebrului Archelaus*, episcopul de Caschar, în Mesopotamia, cu ereziarhul Manes, Maneheus, întemeietorul sectei maniheice¹⁷.

32. **300** - *Sinodul Eliberitan sau Illiberitan*. Localizarea acestui sinod a fost diferită, de la o ediție la alta, chiar pentru aceiași istorici. Cei mai mulți

15. Sabelie a fost cel mai de seamă reprezentant al antitrinitarismului modalist, fapt pentru care erezia este cunoscută și sub numele de sabelianism. Pentru Sabelie, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, erau diferite numiri ale aceleiași persoane dumnezeiești.

16. Pavel de Samosata, episcop de Antiohia, pe la 260, învăța că Dumnezeu este o singură persoană. Logosul sau rațiunea și înțelepciunea dumnezeiască sunt în El, dar nu ca persoane sau ipostasuri, ci ca atribute sau facultăți nepersonale.

17. Maniheismul a fost un gnosticism sincretist, în care elementele creștine erau alambicate cu parsism, budism și vechea teosofie babiloneano-haldeică. După învățătura maniheică, dualismul era radical, cele două împărății, a luminii și a întunericului, fiind într-o luptă continuă.

18. Op. cit., vol. I, p. 130-168.

cercetători sunt de părere că este vorba despre localitatea *Elvira*, vechea *Eliberis* și *Illiberis*, din Spania, ținutul Granada. Aici au fost promulgate 21 de canoane penitențiale, foarte importante, unul dintre ele schimbând conturul creștinismului occidental, prin interzicerea căsătoriei preoților. Hefele¹⁸ susține că sinodul a avut loc în anii 305 sau 306, dată care a intrat în istoriografia ecleziastică răsăriteană.

33. **301** - *Alexandria*, ținut sub președinția Sfântului Petru, episcop de Alexandria, a analizat situația episcopului de Lycopolis, Meletie, pe care l-a depus. În plină epocă de persecuții, între episcopul de Lycopolis și cel de Alexandria s-a iscat o dispută asupra felului în care erau reprimiți în Biserică *cei căzuți - lapsi*. Petru, mult mai indulgent cu cei ce doreau reîntoarcerea în Biserică, s-a lovit de opoziția lui Meletie, care, profitând de vacantarea unor scaune episcopale, ai căror titulari erau închiși de persecutori, a hirotonit mai mulți ierarhi, provocând tulburare și nemulțumire în Biserică. Se va produce o schismă, care va fi discutată și în alte sinoade și chiar la Niceea.

34. **305** - *Cirtense*, *Cirta* sau *Constantina*, în Numidia, sinod ținut la 5 martie, de 11 sau 12 episcopi, care purtau pecetea vinovăției de a fi înstrăinat Sfânta Scriptură, în timpul persecuțiilor. Și-au dat, reciproc, iertare. Acești episcopi au fost cei dintâi autori ai schismei donatiste.

35. **305** sau **306** - *Alexandria*, sub președinția Sfântului Petru, a analizat situația episcopului de Lycopolis, Meletie, care, fiind prins în timpul persecuției dezlănțuite de Galeriu și Maximin Daia, ar fi adus jertfă idolilor. Este depus din demnitatea episcopală, dar acesta continuă activitatea sa schismatică.

36. **305-306** - *Elvira*, Sinodul care a consfințit celibatul preoților în Apus. A se vedea și Sinodul din anul 300, de la *Eliberitanum*.

37. **312** - *Cartagina*, sinod la care Cecilian este numit episcop al cetății. Episcopii din Numidia s-au întrunit separat la Cartagina și au ales episcop pe Majorin, depunându-l sau nerecunoscându-l pe Cecilian. Este începutul schismei donatiste¹⁹.

38. **313** - *Roma*, sinod convocat și prezidat de papa Miltiade sau Mel-

19. Schismă cu caracter rigorist și tendințe eretice, provocată de persecuția de la începutul secolului al IV-lea, în Africa. S-a născut din „divergențele de păreri produse de concepția novațienilor referitoare la Biserica celor curați, din doctrina ce susținea că validitatea Tainelor e determinată de sfințenia administratorului și, în fine, de sângeroasa

chiade (311-314), african de origine, pentru a sancționa schisma donatistă.

39. **314** - *Arelate* sau *Arles*, și-a deschis lucrările la 1 august, din ordinul împăratului Constantin cel Mare și a adunat reprezentanții întregii Biserici occidentale: Italia, Spania, Galia, Britania și Africa. Pe ordinea de zi au fost două probleme: situația lui Cecilian și donatismul. Cecilian este reabilitat, donatismul condamnat.

40. **314** - *Ancyranum* - *Ancyra*, metropolă a Galatiei. Sinodul a fost prezidat de Vital al Antiohiei și s-a desfășurat între Paști și Cincizecime. Au fost date 25 de canoane, în cea mai mare parte referitoare la situația celor oscilanți în vremea persecuțiilor. Important este canonul al XII-lea, care apără instituția *horepiscopilor*. Li se permiteau acestora să hirotonească preoți și diaconi. Se pare că este prima dată când, oficial, se menționează existența horepiscopilor.

41. **314-315** - *Neocezarea*, ținut la puțin timp după cel de la Ancyra, a avut, aproximativ, aceeași preocupare și a dat 14 sau 15 canoane.

42. **321** - *Alexandria*, convocat de episcopul Alexandru, pentru a sancționa comportamentul și învățătura greșită a preotului Arie și a nouă diaconi, adepți ai săi. Sinodali au excomunicat atât pe Arie, cât și pe adepți.

43. **321** - *Alexandria II*, când episcopul Alexandru, adunând peste o sută de episcopi din Egipt, a condamnat din nou pe Arie și adepții săi.

44. **321** - *Bitinia* și *Palestina*, două sinoade care au abordat problema preotului Arie, problemă ce depășise hotarele Africii. Cele două sinoade s-au pronunțat în favoarea învățăturii lui Arie.

45. **324** - *Alexandria*, sinod ținut sub președinția episcopului Osiu de Cordoba, trimis de împăratul Constantin cel Mare pentru a media, a împăca pe episcopul Alexandru cu preotul Arie, lucru imposibil de realizat, fapt pentru care arienii au fost condamnați.

46. **325** - *Niceea*, **Primul Sinod Ecumenic** ținut în Bitinia, între 19 iunie și 25 august. S-a deschis în prezența împăratului Constantin cel Mare, iar la lucrări au participat 318 Sfinți Părinți, care au condamnat arianismul. Au statornicit adevărata învățătură a Bisericii, referitoare la cea de a doua Persoană a Sfintei Treimi, contestată de Arie. Formula *Homoousios* to

persecuție a împăratului Dioclețian“.

20. Era antitrinitar dinamic, socotind că cele trei persoane ale Sfintei Treimi sunt puteri $\delta\upsilon\nu\alpha\mu\epsilon\iota\varsigma$, impersonale ale unui singur Dumnezeu.

21. Asupra datei ținerii acestui sinod, pozițiile istoricilor răsăriteni sunt diferite

Patri, deoființă cu Tatăl, a spulberat orice posibilitate de speculație în ceea ce privește raportul Tatălui cu Fiul. Sinodali au mai stabilit regula de serbare a Paștilor, au combătut celibatul preoților, apărând vrednicia Tainei Căsătoriei, prin vestitul eremit Pafnutie al Tebaidei, au rezolvat problema schismei meletiene și au combătut erezia lui Pavel de Samosata²⁰. Sinodul a mai dat și 20 de canoane.

47. **328** - *Alexandria*, întrunit în luna iunie, în cadrul căruia Sfântul Atanasie a fost ales episcop al cetății, în locul Sfântului Alexandru, mort încă din luna aprilie a aceluși an.

48. **330** - *Antiohia*, sinod care condamnă Crezul niceean și proclamă erezia ariană. Sfântul Atanasie cel Mare și Eustație al Antiohiei sunt trimiși în exil. Acestuia din urmă i se aducea și acuzația de crimă.

49. **330** - *Cartagina*, conciliabul.

50. **334** - *Cezareea Palestinei*, sinod ținut de arieni, în care-l condamnă pe Sfântul Atanasie, inamicul principal și cel mai înverșunat al lor.

51. **335** - *Tyr*, s-a ținut în august-septembrie, cu o numeroasă participare, proclamând semiarianismul ca dreaptă credință și condamnându-l pe Sfântul Atanasie.

52. **335** - *Ierusalim*, sinod întrunit pentru sfințirea Bisericii Sfântului Mormânt și la care participanții de la Tyr au fost invitați de împăratul Constantin. Sinodul propriu-zis și-a început lucrările la 13 septembrie și a proclamat reprimirea lui Arie în Biserică. Semiarieni sau eusebieni, de la Eusebiu al Nicomidiei, au ieșit biruitori, reușind să smulgă și o hotărâre de expulzare, de exil, pentru Sfântul Atanasie cel Mare, în Galia. Exilul a început la sfârșitul anului și abia în februarie, anul următor, Sfântul a ajuns la Trevers.

53. **336** - *Constantinopol*, sinod întrunit și pentru a serba triumful lui Arie. Episcopul Marcel al Ancirei a fost exilat și urma ca Arie să fie primit *triumfal* în Constantinopol. Dar la Forul lui Constantin, a murit subit. Sinodali semiarieni îl așteptau să vină la sinod, iar Arie plecase pe furiș la veșnicele chinuri.

54. **339** - *Constantinopol*, sinod dominat de semiarieni. Aducându-i-se false acuzații, episcopul Pavel de Constantinopol este depus din scaun.

55. **339** - *Antiohia*, ținut de arieni, în prezența împăratului Constans,

de ale apusenilor. În timp ce apusenii spun că Sinodul a fost convocat de papa Iulius I, în anul 341, cu scopul de a împăca episcopii catolici cu cei arieni (vezi și Vintilă Horia, Dicționarul papilor, București, 1999, p. 27), răsăritenii susțin că Sinodul a avut loc în

unde Pistus, preot din Mareota, a fost hirotonit episcop de Alexandria, în locul Sfântului Atanasie.

56. **340** - *Alexandria*, sinod care a apărat pe Sfântul Atanasie, care primise îngăduința împăratului Constantin al II-lea să se reîntoarcă în scaun, încă din 338. Într-o scrisoare circulară, sinodalii au combătut toate calomniile aduse Sfântului Atanasie de eusebieni sau semiarieni.

57. **340** - *Gangra*, în Paflagonia, sinod menționat în colecția de canoane a lui Dionisie Exiguul.

58. **341** - *Antiohia*, întrunit în luna august pentru sfințirea Bisericii Maicii Domnului din cetate, cunoscut și sub numele de *Sinodul Sfințirii*, a fost dominat numeric de niceeni, dar ca acțiune și hotărâri, de eusebieni. Sfântul Atanasie este acuzatul principal, iar sinodalii au alcătuit patru formule de credință de împăcare cu Ortodoxia. A fost condamnat, *de ochii lumii*, sabelianismul, dar termenul omoousios a fost ocolit cu bună știință. S-a dat și un număr de 25 de canoane.

59. **341** - *Sardica (Sofia)*, sinod convocat cu scopul de a împăca episcopii apuseni cu cei răsăriteni²¹, dar fără să-și atingă scopul. Sinodul a reușit totuși să cerceteze dreapta credință, pe care o viciaseră arienii, să clarifice situația episcopilor Atanasie al Alexandriei, Marcel al Ancirei și Pavel al Constantinopolului, depuși de semiarieni și acum reinstalați în scaun, dar în același timp să cuantifice actele de violență săvârșite de semiarieni „*împotriva mai multor slujitori ai altarului*“. Sinodul a dat și 20 de canoane, prin care se stabileau drepturile și îndatoririle episcopilor.

60. **342** - *Roma*, convocat de papa Iulius I (337-352), încercând să asaneze diferendele dintre niceeni și arieni. La acest sinod, Sfântul Atanasie a fost apărat împotriva calomniilor ce i se aduceau de către arieni. Este cel dintâi sinod apusean care folosește indictionul, ca formă de datare.

61. **345** - *Antiohia*, sinod ținut de arieni, unde au dat o nouă mărturisire

anul 343 și a ținut până în 344 și au participat 170 de episcopi, din care aproximativ 80 erau semiarieni. Semiarieni nu au vrut să asiste la dezbateri cu niceenii și s-au retras la Filipopole, în Tracia, unde și-au adoptat propria mărturisire de credință.

22. Pr. prof. Ioan I. Rămureanu, pr. prof. Milan Şesan, pr. prof. Teodor Bodogae, *Istoria bisericească universală - manual pentru institutele teologice*, vol. I, ed. a II-a, București, 1975, p. 238-239.

23. *Ibidem*.

de credință, în care nu se găsește, din nefericire, termenul de *omoousios*. Caracteristic mărturisirii de credință, formulate acum de arieni, este lungimea frazei, în stil kantian, fapt ce i-a făcut pe unii istorici s-o denumească *macrostih*. Mansi plasează acest sinod la 343.

62. **346** - *Mediolan* sau *Milan*, convocat la cererea episcopilor răsăriteni, dintre care cei mai mulți erau arieni sub diverse forme, pentru a se pronunța asupra mărturisirii de credință formulate la Antiohia. Sinodalii au refuzat să subscrie la noua mărturisire de credință, afirmând că este suficientă cea de la Niceea. Mansi plasează sinodul în anul 344.

63. **346** - *Agripinense* sau *Colona*, sinod local, prezidat de episcopul Euftratus, la care s-au discutat probleme legate de aceeași tulburare ariană, dar și administrative.

64. **347** - *Sardica*, sinod menționat de istoriografia apuseană, dar credem că se confundă cu cel din 343-344, când a fost apărat Sfântul Atanasie față de calomnii arieni. Sinodul a dat 20 de canoane, confundate uneori cu cele de la Niceea.

65. **347** - *Latopolis*, în Egipt, sinod la care au participat episcopi și călugări egipteni. De remarcat faptul că a luat parte și Sfântul Pahomie, renumitul eremit, prezent în filele Patericului.

66. **347** - *Mediolan* sau *Milan*, sinod care a analizat situația episcopului Fotin de Sirmium, care era antitrinitar. Mansi datează sinodul cu un an mai devreme, sprijinindu-se pe o scrisoare a papei Liberiu scrisă în 354 și în care menționează faptul că episcopii s-au întrunit la Milan cu opt ani mai înainte pentru a-l depune pe Fotin.

67. **348** - *Antiohia*, sinod ținut de arieni, pentru a combate pe niceeni. Episcopul Ștefan al Antiohiei a fost depus din scaun, pentru ortodoxia sa. Mansi fixează sinodul la 345.

68. **348** - *Numidia*, sinod ținut de donatiști, pentru a analiza cazul episcopului lor, Marculf, care ar fi fost ucis cu complicitatea trimisului împăratului Constant, în Africa.

69. **348-349** - *Cartagina*, sinod prezidat de episcopul Gratus, care a dat 13 canoane.

70. **349** - *Ierusalim*, sinod prezidat de Sfântul Maxim, episcopul Ierusalimului (333-350).

71. **349** - *Roma*, sinod ce s-a ținut în cursul lunii ianuarie și a avut

pe ordinea de zi problema lui Fotin, antitrinitar. A fost condamnat atât el, cât și învățătura sa. Mansi plasează sinodul în anul în 348, iar alți istorici apuseni vorbesc de două sinoade, unul în 349, la care Valens și Ursacius, adepți ai lui Fotin, au retractat greșeala, iar altul la 351, unde sinodalii au condamnat erezia și persoana lui Fotin.

72. **349** - *Cordoba*, sinod ținut sub președinția venerabilului Osiu, artizanul Primului Sinod Ecumenic. Se pare că a fost un sinod al episcopatului iberic, care a aprobat hotărârile luate la Sardica.

73. **351** - *Sirmium*, sinod semiarian, la care s-a alcătuit o mărturisire de credință, cunoscută sub numele de „*întâia formulă de credință de la Sirmium*“, care, deși respingea erezia lui Arie, se ferea să folosească expresia niceeană, de *omoousios*. Sinodul a anatematizat și pe antitrinitarul Fotin de Sirmium.

74. **352** - *Egipt*, sinod la care au participat 75 de episcopi ortodocși, care au redactat o scrisoare sinodală, în favoarea Sfântului Atanasie, pe care au adresat-o papei Liberiu.

75. **352** - *Roma*. Papa Liberiu întrunește sinodul cu scopul de a lua apărarea Sfântului Atanasie, care, pe de o parte, era acuzat de cei mai mulți episcopi răsăriteni, arieni ori semiarieni, iar pe de altă parte, era apărat de episcopii egipteni, rămași fideli hotărârilor de la Niceea. Politica religioasă imperială, cu mici excepții ariană ori semiariană, începând cu urmașii lui Constantin cel Mare și până la Teodosie cel Mare (379-395), a avut urmări nefaste asupra Bisericii. Episcopatul răsăritean, cu mici excepții, devenise foarte fragil, ca să nu spunem servil puterii imperiale. Cei care nu se supuneau politicii imperiale aveau soarta Sfântului Atanasie cel Mare.

76. **353** - *Arelate*. Papa Liberiu ceruse acordul împăratului Constanțiu să convoace un sinod, la Aquileea, pentru a cerceta toate acuzațiile aduse Sfântului Atanasie. Bazileul însă a impus, ca loc de întrunire, Arelate, localitate din sudul Galiei. Aici, influența lui Constanțiu, semiarian consecvent, precum și numărul mare de episcopi contaminați de ideile ariene, au făcut ca sinodul să-l condamne pe Sfântul Atanasie, alături de Fotin de Sirmium și Marcel de Ancira. Până și legatul papal, episcopul Vicențiu de Capua, a consimțit condamnarea celor trei. Singur episcopul de Trever (Augusta Treverorum), Paulin, a refuzat să fie obedient împăratului și sinodalilor fără personalitate și nu l-a condamnat pe Sfântul Atanasie. Gestul i-a adus

exilul, unde a și murit la scurt timp. Mansi plasează sinodul la 354.

77. **354** - *Antiohia*, sinod ținut de episcopii arieni, care au depus din nou pe Sfântul Atanasie și au recunoscut alegerea, în locul său, a unui oarecare Gheorghe. Mansi crede că sinodul a avut loc în anul 356.

78. **355** - *Milan*. Papa Liberiu, decepționat de comportarea legatului său la Arelate, dar și intrigat de atitudinea arienilor în Sinodul de la Antiohia, a cerut împăratului aprobarea să întrunească un nou sinod la Milan. Întruniți la un loc, episcopi occidentali și orientali, arieni și niceeni, în prezența împăratului Constanțiu, nu s-au putut abține și la prima dispută mai zgomotoasă, la primul incident, împăratul a găsit motivul pentru mutarea sinodului în Palatul Imperial din Roma.

79. **355** - *Roma*; este de fapt o continuare „firească”, a Sinodului de la Milan, ținut în Palatul Imperial, la care au fost prezenți 147 de participanți, parte arieni, parte niceeni. Ortodocșii sau niceenii, terorizați de împăratul eretic, au fost obligați fie să abdice de la credința lor, fie să ia drumul exilului. Astfel, Sfântul Atanasie dimpreună cu mulți alți episcopi, cu papa Liberiu și cu venerabilul și bătrânul episcop Osiu al Cordobei, au fost exilați în Tracia. Pentru Sfântul Atanasie începea al treilea exil.

80. **355** - *Galican*, nu se cunoaște exact unde s-a întrunit, probabil, la Poitiers ori Toulouse. Ceea ce știm e faptul că sinodul s-a întrunit la scurt timp după cel de la Milan, iar Sfântul Ilarie de Pictavium dimpreună cu ceilalți participanți au condamnat pe episcopii arieni, Saturnin de Arles (Arelate), Valens și Ursacius.

81. **356** - *Biterense* sau Béziers, sinod ce s-a ținut în prima parte a anului, până în luna iunie, și a fost marcat de arieni, în frunte cu Saturnin, care au reușit să-l condamne pe Sfântul Ilarie de Pictavium. De altfel, la puțin timp, a și fost exilat de împăratul Constanțiu.

82. **357** - *Sirmium II*, sinod dominat de aripa extremistă ariană, anomieni, care au și impus doctrina lor eretică, după care „*Fiul este neasămănător și în toate și după ființă* - ἀνομιος και κατα παντα και κατ'ουσιαν - *cu Tatăl*”²². În general, hotărârea luată acum de sinodali este cunoscută sub denumirea de „*a doua formulă de credință de la Sirmium*”.

24. M. le C-in de Mas Latrie, *Tresoir...*, col.1247.

25. Deși în istoriografia apuseană sunt susținuți, ca date ale întrunirii acestui sinod, anii 360-362, credem că nu a putut avea loc decât în anul 361, deoarece se face precizarea

Din nefericire, sub presiune, papa Liberiu a fost obligat să subscrie formula, pentru a se putea întoarce din exil. La vârsta de aproape 100 de ani, episcopul Osiu de Cordoba a fost adus la Sirmium, unde profitându-se de slăbiciunile firești ale anilor, supus la chinuri și maltratat, a fost forțat să semneze formula ariană. Mansi plasează sinodul în anul 359.

83. **357-358** - *Cezareea Palestinei*, sinod prezidat de Acacius, care s-a remarcat prin depunerea din scaunul episcopal al Ierusalimului, a Sfântului Cyril.

84. **358** - *Antiohia*, sinod patronat de episcopul Eudoxiu, care, înconjurat de mai mulți episcopi arieni, au confirmat hotărâri familiare lor.

85. **358** - *Melitene*, din Armenia Mică, a fost un sinod ce a păstrat linia celor mai multe întruniri de acest gen, proclamând arianismul ca normă de credință, autentic creștină, și depunându-i pe *opozanți*, printre care și pe episcopul de Sevasta, Eustație.

86. **358** - *Neocezarea Pontului*, sinod ce confirmă depunerea lui Eustație de Sevasta.

87. **358** - *Roma*, sinod întrunit de antipapa Felix al II-lea, la care au fost condamnați, ca eretici, episcopii Ursacius și Valens, precum și împăratul Constanțiu.

88. **358** - *Ancira*, în Galatia, sinod semiarian care a condamnat a doua formulă de credință adoptată de Sinodul din anul 357 de la Sirmium. Mansi consideră că sinodul a avut loc în anul 359.

89. **358** - *Sirmium III*, a fost un sinod semiarian, la care s-a compus o nouă formulă de credință, numită și „*a treia formulă de credință de la Sirmium*“, ce reprezenta doctrina semiarienilor sau omiusienilor, după care Fiul „*este asemănător în substanță cu Tatăl* - ομοιουσιος το Πατρι“²³ formulă susținută atunci de episcopul Vasile al Ancirei. Formula poartă data de 22 mai și a fost semnată și de papa Liberiu. Sfântul Atanasie era condamnat în mod expres, chiar în formulă. Gestul papei Liberiu de a-l condamna pe Sfântul Atanasie, după ce-l apăraseră în mai multe rânduri, l-a făcut pe Sfântul Ilarie de Pictavium să rostească „*Anatema lui Liberiu*“.

90. **359** - *Arimensi* sau Rimini, în Italia, sinod la care au luat parte aproximativ 400 de episcopi, care au reconfirmat hotărârile de la Niceea și au condamnat arianismul.

91. **359** - *Seleucia*, în Isauria, sinod ținut aproximativ în același timp cu cel de la Rimini, la care însă a fost adoptată formula ariană, *omiană*, de că s-a întrunit „sub Iulian Apostatul, declarat împărat, în același oraș, în luna mai a

la Sirmium.

92. **360** - *Constantinopol*. A fost un sinod la care arienii, cu ajutorul împăratului, sperau să impună formula lor în tot imperiul. S-a propus adoptarea formulei de la Rimini, dar s-a insistat să se facă precizarea „*asemănător în substanță - omiusios*“. Sfântul Ilarie de Pictaviun sau Potiers, care atunci se afla la Constantinopol, a cerut în scris o audiență la împărat, pentru a-i demonstra absurditatea formulei. În același timp, el cerea voie să dovedească în prezența sinodalilor șubrezenia formulei semiariene. Sinodul, compus în mare parte din arieni sau simpatizanți ai lor, a refuzat să dea curs favorabil cererii Sfântului Ilarie și, în strânsă colaborare cu împăratul, a hotărât că episcopul galican este un om periculos, „*care tulbură Orientul*“²⁴. El a și fost obligat să se întoarcă la Pictaviun.

93. **361**²⁵ - *Parisiensis I*, sau Paris, sinod convocat la cererea Sfântului Ilarie de Pictaviun, care a și luat parte la lucrări, având o influență hotărâtoare în respingerea formulelor ariene și confirmarea celei niceene.

94. **361** - *Antiohia*, sinodul a avut două faze. În prima parte, niceenii au reușit să impună ca episcop de Antiohia pe vestitul Meletie și la lucrări a luat parte împăratul Constanțiu, ceea ce dovedește că s-au ținut în prima jumătate a anului, căci din luna mai tronul a fost ocupat de Iulian Apostatul. Trei zile mai târziu după alegere, pentru ortodoxia sa, împăratul Constanțiu l-a exilat pe Meletie. După vacantarea scaunului episcopal al Antiohiei, s-a ținut un nou sinod în care arienii au putut să se desfășoare în voie. Ei au reconfirmat formula semiariană, pe care o adoptase cu un an mai înainte Sinodul din Constantinopol.

95. **362** - *Alexandria*, a fost un sinod al împăcării, condus de Sfântul Atanasie. Acesta dimpreună cu mai mulți mărturisitori ai credinței au decis să primească în sânul Bisericii pe toți ierarhii seduși de arieni și chiar pe arienii care se căiau sincer pentru eroarea lor. Biserica, după câțiva ani de asuprire imperială, sufla oarecum ușurată, deoarece susținătorul arianismului, Constanțiu, murise. Din nefericire, dispariția acestuia nu a făcut decât

aceluiasi an”, cf. Ibidem, col. 1247. Este un lucru cunoscut de toți că Iulian Apostatul a urcat pe tron în anul 361 și a domnit până în 363.

26. În Dicționarul papilor, de Horia Vintilă, este trecut sub numele de Damaschin (p. 28) și prezentat ca „papa cel mai important din secolul IV...”. Poate ar fi necesar să precizăm că importanța sa decurge din prietenii pe care i-a avut și din care ar fi suficient să amintim pe Sfinții Ambrozie, Grigorie de Nazianz, Ioan Gură de Aur, Grigorie de Nyssa,

să schimbe direcția oprimării, căci noul împărat, Iulian Apostatul, nepot al lui Constantin cel Mare, și-a propus și a urmărit restaurarea păgânismului. În acest context, Sfântul Atanasie a dorit să refacă unitatea Bisericii. Gestul sinodalilor de la Alexandria a iritat însă pe episcopul Lucian de Cagliari, care a participat și el la sinod și care s-a despărțit de Biserică, deschizând porțile unei schisme. Atitudinea Sfântului Atanasie a nemulțumit pe mulți, inclusiv pe împărat, care-și propusese să desființeze creștinismul și nu să-l lase să se ramfurseze. De aceea Iulian Apostatul, sfătuit de episcopii rămași fideli ereziei ariene, dar și de unii păgâni, l-a exilat pe Sfântul Atanasie. Era cel de al patrulea exil al său.

96. **362** - *Thevesianum, Theveste sau Tebessa*, în Numidia. Sinodul a fost convocat pentru a analiza situația reclamată de episcopul Primasius de Lemell, din Mauritania, referitoare la violențele exercitate de donatiști asupra poporului său, credincios hotărârilor de credință luate la Niceea.

97. **363** - *Zelense*, sau Zele din Pont, sinod predominant semiarian, convocat în speranța restabilirii ereziei. S-a dat o nouă mărturisire de credință semiariană.

98. **363** - *Alexandria*, sinod întrunit la chemarea Sfântului Atanasie, care se întorsese de curând din exil și care întrunise reprezentanții Bisericii egiptene. Sinodul se întrunea pentru a marca schimbarea politicii religioase imperiale, căci Iulian Apostatul murise în expediția sa din Orient, iar cârma imperiului fusese luată de Iovian (363-364). Noul bazileu, cunoscând hățișurile ariene, el fiind adept al credinței niceene, a cerut Bisericii să-și mărturisească oficial credința sa. Sinodul alexandrin a reconfirmat Mărturisirea de credință de la Niceea.

99. **363** - *Antiohia*, sinod care, pe lângă confirmarea adevăratei credințe a Bisericii, saluta revenirea în scaun a Sfântului Meletie și a episcopilor exilați, unii dintre ei chiar din timpul lui Constanțiu.

100. **364** - *Lampsaca*, în Mysia, sinod ținut în luna august de către macedonieni. Își făcea apariția o nouă erezie, consecință firească a arianismului, anume erezia pnevmatomahă. Episcopii care nu au împărtășit punctul de vedere al lui Macedonie, fost episcop de Constantinopol, au fost depuși din scaun.

101. **364** - *Roma*, sinod întrunit cu scopul de a primi o delegație sinodală, trimisă de cei ce se întruniseră la Lampsaca, pentru a prezenta mărturisirea lor de credință.

102. **365** - *Nicomidia*, sinod la care împăratul Valens l-a forțat pe

Eleusius de Cyzic, semiarian, să fuzioneze cu arienii.

103. **366** - *Roma*, sinod la care au participat episcopi ce adoptaseră ideile macedoniene. Aceștia au prezentat papei Liberiu o scrisoare, în care mărturiseau că îmbrățișează credința niceeană.

104. **366** - *Laodiceea*, în Frigia Pecatiană, sinod important prin cele 60 de canoane date, referitoare la disciplină, cult și viața clericală.

105. **366** - *Tyana*, în Capadocia. La acest sinod, macedonienii, care aduceau scrisorile de comuniune cu papa Liberiu și ceilalți episcopi occidentali, cer convocarea unui sinod la Tars, pentru confirmarea credinței niceene.

106. **367** - *Roma I*, sinod la care au participat 44 de episcopi, pentru a analiza o acuzație de adulter, pe care câțiva schismatici o aduceau papei Damasus (366-384)²⁶.

107. **367** - *Antiohia*, unde 34 de episcopi asiatici susțin mărturisirea de credință a *Sfintei Biserici din Antiohia*, ca operă a Sfântului Mucenic Lucian.

108. **369** - *Roma II*, sinod convocat de papa Damasus. Au fost condamnați, ca eretici, Ursacius de Singidum (Belgrad) și Valens de Mursa (Osiec).

109. **370** - *Alexandria*, sinod convocat de Sfântul Atanasie cel Mare, în care, oficial, a mulțumit papei Damasus pentru că i-a condamnat pe cei doi episcopi, Valens și Ursacius, contaminați de arianism.

110. **372** - *Capadocia*, a fost un sinod cerut de schimbările geografice ale provinciei, care s-a împărțit în două: *Capadocia Prima* și *Capadocia Secunda*. Aceasta din urmă avea ca metropolă Tyana. Aceste schimbări, cum era și firesc, au avut urmări și în plan eclezial. Au fost create mai multe episcopii, iar sinodalii au reglementat problemele administrative, dar și pe cele referitoare la personal, adică au ales și titulari pentru noile unități bisericesti.

111. **372** - *Roma III*, sinod întrunit sub președinția papei Damasus, pentru a analiza situația episcopului Auxențiu de Milan, care a fost excomunicat.

Fericitul Ieronim și alții.

27. Mansi consideră că sinodul a avut loc în anul 375, dar se înșală, deoarece el îl raportează la consulatele lui Grațian și Equitius.

28. Numele le vine de la Marcel de Ancyra († 374), antitrinitar.

29. Mansi pune la îndoială participarea Sfântului Vasile cel Mare la acest sinod, dar,

112. **372** - *Antiohia*, sinod al cărui artizan a fost episcopul cetății, Sfântul Meletie, și la care s-a primit și analizat *Scrisoarea sinodală* a papei Damasus.

113. **372** - *Nicopolis*, localitate din Armenia Mică, la granița cu Capadocia. La sinod a participat și Sfântul Vasile cel Mare, alături de Teodor, episcopul cetății și alți ierarhi.

114. **374** - *Valentinum*, de la Valencia în Dauphinea, sinod ce s-a întrunit la 12 iulie, pentru probleme administrative, dar și de doctrină, deoarece din toate părțile se trăgeau semnale împotriva macedonienilor pnevmatomahi. S-au dat patru canoane²⁷.

115. **374** - *Roma IV*, sub papa Damasus, convocat împotriva lui Apolinarie și Timotei, adept al acestuia.

116. **375** - *Illyricum* sau Iliria, sinod la care se reafirmă consubstanțialitatea Sfintei Treimi.

117. **375** - *Ancyra*, în Galatia, sinod la care prefectul Demostene, instigat de arieni, a intervenit obligându-i pe sinodali să depună pe episcopul de Parnase, Hypsius, și nu pe cel de Ancyra, care era eretic.

118. **375** - *Nyssa*, în Pont, sinod la care arienii au dominat și l-au depus pe Sfântul Grigorie, episcopul cetății Nyssa.

119. **375** - *Roma V*, sinod convocat și ținut sub președinția papei Damasus, cu scopul de a analiza situația Bisericii din Alexandria. Este condamnat episcopul Lucius, uzurpatorul scaunului alexandrin.

120. **375** - *Puza* sau *Pepuza*, din Frigia, sinod controlat de arieni, care au decis să serbeze Paștele la aceeași dată cu evreii.

121. **376** - *Cyzic*, sinod la care partida niceenilor a fost ca și inexistentă, deoarece toate hotărârile au fost favorabile semiarienilor, macedonienilor și eunomienilor. Biserica era din ce în ce mai mult controlată deeretici.

122. **376** - *Roma VI*, sinod ținut de papa Damasus, la care au fost condamnate ereziile lui Apolinarie și cea a marcelienilor²⁸.

123. **378** - *Roma VII*, sinod la care s-a analizat poziția episcopului Cetății Eterne, în raport cu ceilalți episcopi ai Bisericii. S-a păstrat scrisoarea sino-

cunoscând legătura dintre episcopul de Iconium și marele capadocian, credem că dintre numeroasele lor întâlniri nu putea să lipsească aceasta.

30. Mansi susține că la acest sinod s-a cerut împăratului reactivarea rescriptului

dului, adresată împăratului Valentinian, prin care era rugat să reactiveze un rescript imperial, din anul 367, ce conferea puteri sporite pontifului roman. Hotărârea imperială, la care sinodali făceau referire, dădea episcopului Romei dreptul de *ultimă instanță*, adică el putea să judece cauzele celorlalți episcopi. Sinodul a mai recunoscut competența Tribunalului Imperial și a cerut împăratului ca pentru un papă el să fie unica instanță juridică. Ulterior, papalitatea a încercat să abroge acest principiu. Prin *Liber Pontificalis*, o lucrare redactată la scurt timp după acest sinod, s-a proclamat principiul că pontiful roman nu poate fi judecat de nimeni. Ideea avea să prindă contur la cumpăna dintre secolele V-VI, în timpul pontificatului lui Symmachus, când s-au fabricat apocrife cu pretenția de normative, în sprijinul unui principiu juridic care de fapt nu existase până atunci.

124. **378** - *Iconiu* sau *Koniech*, în Asia Mică, sinod ținut sub președinția Sfântului Amfilohie. Se pare că despre acest sinod vorbește Sfântul Vasile cel Mare în Epistola 202 și că el însuși ar fi participat la lucrări²⁹.

125. **378** - *Sirmium*, sinod la care au luat parte episcopii provinciilor Illyricului occidental, cu scopul de a lua atitudine împotriva ereziilor ce amenințau Biserica. Președinția sinodului a revenit lui Anemius, episcopul locului. A fost prezent și Sfântul Ambrozie, episcopul Milanului, și sinodali au condamnat, o dată cu erezia arienilor, și erezia macedonienilor sau pnevmatomahilor, mult mai răspândite atunci în Răsăritul creștin.

126. **379** - *Roma VIII*, sinod ținut tot sub președinția papei Damasus, împotriva diverselor erezii, prezente atunci în toată geografia ecleziastică creștină³⁰.

127. **379** - *Antiohia*, în Siria, sinod întrunit în luna octombrie și la care au luat parte 146 de episcopi orientali, prezidați de ierarhul locului, Meletie. Au analizat și combătut ereziile apolinaristă și marcelianistă, adoptându-se aceeași poziție cu a sinodalilor de la Roma, din anul 377.

128. **380** - *Mediolan* sau *Milan*, sinod ținut de Sfântul Ambrozie, cu scopul de a proclama adevărata credință a Bisericii, în fața numeroaselor

referitor la privilegiul episcopului Romei de a judeca pe ceilalți episcopi, cf. Suplimentul la sinoade, I.

31. A se vedea pe larg la Mansi, Supplimentum conciliorum, vol. I.

32. Apolinarie, un om de o vastă cultură, totuși mult prea încrezător în speculațiile și ideile sale, nega integritatea firii umane a Mântuitorului Hristos, căruia îi lipsea rațiunea

erezii ce amenințau să se substituie acesteia, dar și pentru a reglementa unele probleme locale. Spre exemplu, sinodaliile au analizat situația unei fecioare, Indicia, acuzată de moravuri ușoare, proclamând nevinovăția și inocența ei.

129. **380** - *African*, sinod ținut de donatiști, care au condamnat pe episcopul Tichonius, ce-i demasca.

130. **380** - *Caesaraugustanum* sau *Saragosa*, sinod ce și-a deschis lucrările la 4 octombrie și la care au luat parte 12 episcopi, pentru a combate priscilianismul. Mansi consideră că nu la acest sinod, ci la un altul ținut cu un an înainte, tot în acest loc, au fost *condamnați priscilianiștii pentru prima dată*.

131. **380** - *Antiohia*, sinod ținut de arieni, care fuseseră condamnați să cedeze niceenilor bisericile din Antiohia³¹.

132. **381** - *Constantinopol, al II-lea Sinod Ecumenic*. Lucrările s-au deschis la începutul lunii mai și au durat până la 9 iulie. Au participat 150 de Sfinți Părinți, dintre care menționăm: Grigorie de Nyssa, Grigorie de Nazianz, Amfilohiu de Iconium, Meletie al Antiohiei, Chiril al Ierusalimului, Diodor de Tars, Gherontie al Tomisului (Constanța), Ascholiu, fost misionar la nordul Dunării și apoi episcop de Tesalonic, prieten cu Sfântul Vasile, care îi și adresează trei scrisori, 154, 164, 165, și alții. A fost condamnată erezia pnevmatomahă și s-a completat *Simbolul niceean*, cu ultimele 5 articole de credință, fapt care a făcut ca Simbolul să fie cunoscut sub numele de *niceo-constantinopolitan*. A mai fost condamnat *apolinarismul*³² și s-au dat 7 canoane. Canonul al III-lea stabilea ordinea ierarhică a scaunelor patriarhale și aducea o schimbare majoră, propulsând Constantinopolul, inexistent la primul sinod, pe locul doi, după Roma. De altfel, Constantino-

umană, întrucât aceasta a fost înlocuită de Logosul divin. El dorea să explice modul unirii firii dumnezeiești cu firea omenească în Persoana Mânturitorului. În acest demers, el pornea de la concepția trihotomică a lui Platon, conform căreia omul este compus din trup material - σωμα sau σαρξ, suflet animal - ψυχη αλογος, și suflet rațional și nemuritor - ψυχη λογικη sau νοος, susținând că la Întrupare, Domnul Hristos a primit un trup omenesc cu suflet animal, lipsit însă de suflet rațional, deoarece locul rațiunii sau minții l-a luat Logosul, Cuvântul lui Dumnezeu. Cf. pr. prof. I. Rămureanu, *Istoria bisericească universală*, vol. I, p. 245-246.

33. Istoriografia apuseană, uneori oscilantă asupra caracterului ecumenic al Sinodului de la Constantinopol - 381, nu ia în calcul problema de fond, dezbătută de sinodali - erezia pnevmatomahă - care dă caracter de universalitate întrunirii, ci pune accentul pe bunăvoința Romei de a acorda statutul de ecumenic. A se vedea în acest

polul era și numit *Roma cea Nouă*. Acest canon a nemulțumit Roma, care a avut, și uneori mai are, rețineri asupra ecumenicității sinodului³³.

133. **381** - *Aquileea*, sinod ținut în cursul lunii octombrie, artizanii fiind Sfântul Ambrozie al Milanului și Valerian de Aquileea. A fost o întrunire misionară.

134. **381** - *Caesaraugustana* sau *Saragosa*, sinod ținut contra priscilienilor.

135. **381** - *Italicum*, sinod ținut în Italia, fără a se ști exact locul întrunirii, dar cunoscându-se caracterul oarecum asemănător cu cel ținut la Aquileea. Aici se pare că rolul principal l-a jucat Sfântul Ambrozie al Milanului.

136. **382** - *Constantinopol*, sinod convocat pentru a analiza situația ivită la Antiohia, unde de mai mulți ani Biserica era divizată sau era schismă. Sinodul al II-lea Ecumenic a încercat să pună capăt *schismei antiohiene* și la propunerea Sfântului Grigorie de Nazianz, s-a încercat alegerea, ca episcop de Antiohia a lui Paulin, conducătorul partidei ortodoxe rigoriste. Sinodalii nu au împărtășit în unanimitate punctul de vedere al Sfântului Grigorie și s-au divizat. S-a mai propus un candidat în persoana lui Flavian, fără a se ajunge la un rezultat. Sinodul din 382 a căutat o nouă împăcare a părților aflate în schismă la Antiohia, dar fără succes.

137. **382** - *Roma IX*, sinod convocat și prezidat de papa Damasus, cu scopul de a se pronunța asupra schismei antiohiene. Sinodalii au adresat o *Scrisoare sinodală* lui Paulin, ceea ce echivala cu o recunoaștere, *de facto*, pe scaunul Antiohiei. Mansi plasează sinodul un an mai târziu, în septembrie - octombrie 383.

138. **383** - *Constantinopol*, sinod convocat de împăratul Teodosie cel Mare, dornic să refacă unitatea Bisericii. El a convocat toți ereticii și schismaticii, cerându-le să adere la învățătura Bisericii. Luna iunie a acelui an a fost mai fierbinte decât de obicei, datorită aprigelor discuții dintre ortodocși și eretici. Nimic nu a putut să înmoaie cerbicia ereticilor, ceea

sens M.le C-in Mas Latrie, *Tresoir d'histoire...*, p. 1249.

34. Priscilianismul era componentă a ereziei montaniste. Montan, de la care erezia și-a luat numele, era un vizionar care voia să pregătească lumea pentru iminenta venire a lui Hristos. Sub pretextul celei de a doua veniri a Mântuitorului, el cerea trezirea spirituală, care degenera într-un pietism bolnăvicios. Eusebiu de Cezareea ne spune că „dintre eretici, unii s-au strecurat ca niște șerpi veninoși prin Asia și Frigia, laudându-se cu

ce l-a făcut pe împărat să dea o lege specială împotriva lor, interzicându-le orice manifestare. Prevederea legală se regăsește în Legea IX, din *Codex Theodosianus*.

139. **384** - *Burdigalense* sau *Bordeaux*, sinod convocat împotriva priscilienilor³⁴, o ramură târzie a montanismului, erezie prin care trecuse odinioară și Tertulian.

140. **385** - *Trevirensis*, Treves sau Augusta Treverorum, din Italia, sinod convocat pentru a primi în comuniunea Bisericii pe episcopul Ithacius, care fusese condamnat de Priscillian.

141. **386** - *Roma*, sinod convocat și prezidat de papa Siriciu (384-399), având la ordinea zilei probleme de disciplină și alte reglementări, dintre care cea mai importantă a fost reafirmarea celibatului preoților și diaconilor. Papa a avut o poziție diferită, în funcție de problemele abordate. Spre exemplu, a făcut tot posibilul pentru a da caracter obligatoriu hotărârilor luate de scaunul roman. În acest sens a și adresat unele *Epistole - decret* tuturor episcopilor, pe tema Liturghiei și a disciplinei. În ceea ce-i privește pe discipolii lui Priscillian, condamnați de Sinodul de la Saragosa din 380, Siriciu a fost moderat.

Montan pe care-l numeau Mângâietorul sau Paracletul noii Biserici și cu niște femei din anturajul lui, Priscilla și Maximilla, pe care le socoteau proorocițele lui Montan”, cf. Istoria bisericească, în Părinți și scriitori bisericești, 13, București, 1987, V, 14. Erezia s-a răspândit în secolele II-III, iar în secolul al IV-lea, condamnată de nenumărate ori de Biserică, s-a organizat separat ca o comunitate de sfinți. Sinodul de la Bordeaux a condamnat o parte a acestei secte, care s-a divizat primind diferite denumiri: eschiniți sau aschiniți, proclieni, artotyriți (deoarece foloseau pâinea și brânza pentru împărțire), tascodrușiți (își fixau degetul arătător în nas), quintilieni, pepizani, priscilieni, tertulianiști. De data aceasta, la Bordeaux, un Priscillian a fost invitat să retracteze erezia. El a făcut apel la judecata împăratului și sinodului, dovedind slabă cunoaștere a regulilor ce guvernau atunci Biserica, i-au dat voie să părăsească sinodul. Analizându-i învățătura, și-au dat cu toții seama că este greșită și au condamnat-o. L-au condamnat și pe Priscillian, dar nu au mai avut de unde să-l ia. Atunci, sinodul a stabilit că, pentru pricini religioase, judecata va aparține sinodului, episcopilor și nicidecum împăratului. Se fixa o regulă care punea sfârșit unei cutume romane și anume: cetățenii romani puteau face apel când erau nemulțumiți de judecata cuiva la judecata împăratului.

35. Există un *Codex Ecclesiae Africanae*, cf. *Dictionnaire de la Droit Canonique*.

36. Intervenția papei a avut mai mult o notă de primat decât de solidaritate cu Sfântul Ioan Gură de Aur; totuși s-a pronunțat categoric în favoarea Sfântului Părinte, rupând comuniunea cu Bisericile care l-au condamnat. „Dacă aceste biserici doreau să rămână în comunitatea Romei, trebuiau să-și suspende persecuțiile împotriva lui

142. **386** - *Cartagina*, sinod convocat pentru a discuta hotărârile luate la Roma. Sinodalii au aprobat *Scrisoarea sinodală* a papei Siriciu și au confirmat printr-un nou canon celibatul preoților și diaconilor.

143. **386** - *Leptense*, în Africa de Nord, sinod ce a abordat aceeași problemă cu cel din Cartagina, în schimb, a fost mai prolific, dând 9 canoane deduse din aceeași *Scrisoare sinodală* a lui Siriciu.

144. **389** - *Nemausense* sau *Nîmes*. Istoricii nu sunt de aceeași părere legată de data ținerii sinodului, fiind susținute diferite date, între 389-393. Nu cunoaștem problemele discutate aici.

145. **389** - *Antiohia*, sinod convocat pentru a analiza situația urmașilor episcopului Marcel al Apameii, ucis de idolatri. S-a hotărât să-i fie ajutați copiii și pedepsiți ucigașii.

146. **390** - *Roma*, convocat de papa Siriciu pentru a condamna erezia lui Jovian.

147. **390** - *Milan*, către începutul lunii aprilie, contra lui Jovian și sectarilor lui. În acest sinod, Sfântul Ambrozie a informat pe sinodali, și prin ei întreaga lume, de masacrul făcut de împărat în Hipodromul din Constantinopol - uciderea a șapte mii de persoane - fapt pentru care episcopul, fost ostaș în armata imperială, a impus lui Teodosie penitență publică. I-a cerut în același timp să suprimă orice execuție la moarte, timp de treizeci de zile.

148. **390** - *Cartagina*, sinod prezidat de episcopul Genethlius, având pe ordinea de zi probleme locale, de disciplină și administrative, dar și unele de interes pastoral și misionar. Lucrările s-au ținut în Palatul Pretoriului, în 17 mai.

149. **390** - *Cartagina II*, ținut sub președinția aceluiași episcop, dar cu o lună mai târziu, 16 iunie, în biserica Sfânta Perpetua. Deși le-am evidențiat separat, cele două întruniri pot fi considerate ca două ședințe ale aceluiași sinod.

150. **391** - *Antiohia*, sinod la care Flavian a avut responsabilitatea principală și împreună cu ceilalți Sfinți Părinți au condamnat pe *mesalieni*, care socoteau Sfintele Taine inutile și puneau accentul pe rugăciune, în care socoteau că vor dobândi desăvârșirea.

151. **391** - *Sida*, din Pamfilia, sinod convocat pentru a se pronunța asupra mesalienilor, remarcându-se prin poziția sa ortodoxă Sfântul Amfilohiu de Iconium.

152. **391** - *Capua*, sinod convocat pentru a discuta problema schismei

antiohiene și despre Pururea Fecioria Născătoarei de Dumnezeu.

153. **392** - *Sangara*, în Bitinia. Sinod ținut de novațieni împotriva preotului lor, Sabbatius, care dorea să provoace o schismă în sânul ereticilor, cu ocazia Paștilor.

154. **393** - *Hippo*, localitate din Africa de Nord, devenită celebră în urma episcopatului Fericitului Augustin. Sinodul a avut loc la 8 octombrie și la lucrări a luat parte Fericitul Augustin, ca simplu preot. Au fost combătuți maniheii. S-a stabilit atunci că în fiecare an se va întruni un sinod al întregii Biserici din Africa, fie la Cartagina, fie în altă parte. Hotărârea a fost respectată până în anul 407, episcopului de Cartagina revenindu-i misiunea de a comunica în fiecare an tuturor colegilor săi data Paștelui din anul următor.

155. **393** - *Cabarussi*, în Byzacena, sinod, la care 100 de episcopi donatiști au condamnat în absența sa pe un coleg al lor, Primien.

156. **394** - *Cavernele de sus (Cavernese)*, în apropierea Cartaginei, unde 53 de episcopi donatiști au confirmat condamnarea colegului lor, Primien.

157. **394** - *Bagaiense* sau *Vagais*, în Numidia. A fost o confruntare a donatiștilor, în care episcopul Primien, prezent la sinod și cercetat de 110 colegi, a primit certificat de nevinovăție. În schimb, a fost condamnat în absență un alt episcop donatist, anume Maximian.

158. **394** - *Constantinopol*, sinod convocat pentru a aplană diferendul dintre doi episcopi care-și revendicau întâietatea pentru scaunul episcopal de Bostra.

159. **395** - *Hippo*, sinod la care Fericitul Augustin a fost rânduit episcop, împotriva regulilor și a voinței sale și în ciuda faptului că cetatea mai avea un titular, în persoana lui Valeriu. Actul hirotoniei a avut loc în preajma sărbătorii de Crăciun.

160. **397** - *Cartagina III*, sinod desfășurat la 26 iunie, sub președinția episcopului locului, Aurel, și de la care s-au păstrat 50 de canoane, despre care se crede că în parte au fost redactate la Sinodul precedent.

161. **397** - *Byzacena*, sinod ce a avut mai mult un caracter disciplinar, de vreme ce s-a hotărât să se observe cu mai multă strictețe canoanele date de Sinodul de la Hippo, din anul 393.

162. **398** - *Cartagina IV*, sinod ce s-a deschis la 8 noiembrie și la care au participat 214 episcopi. Problemele discutate au fost tot de ordin administrativ, precum datoriile preoților, episcopilor, dar și preoția, în sens

sacramental. S-au dat 104 canoane.

163. **399** - *Cartagina*, sinod ținut la 27 aprilie, sub directa coordonare a episcopului locului, Aurel, având ca ordine de zi discutarea dreptului de azil, pe care Biserica îl putea acorda celor acuzați sau urmăriți pentru diverse pricini. Doi episcopi au fost mandatați să mijlocească pe lângă puterea seculară pentru obținerea unei asemenea legi.

164. **399** - *Alexandria*, sinod convocat de episcopul Teofil împotriva origeniștilor. Scrisoarea sinodală a acestui episcop a fost tradusă în limba latină de Fericitul Ieronim.

165. **399** - *Ierusalim*, sinod condus de episcopul locului, Ioan, și convocat cu scopul de a se pronunța asupra origeniștilor. Scrisoarea sinodală a lui Teofil al Alexandriei a stat la baza hotărârii episcopilor adunați la Ierusalim. Episcopul Ioan a dat o nouă Scrisoare sinodală, care, de asemenea, a fost tradusă de Fericitul Ieronim aflat, după cum se știe, în acea perioadă la Betleem.

166. **399** - *Cipru*, sinod ce a adunat episcopii din zonă și care s-a pronunțat asupra origenismului.

167. **400** - *Toledo I*, sinod care s-a ținut la 7 septembrie și a dat 20 de canoane. Importanța acestui sinod este dată și de faptul că pentru prima dată episcopul Romei a primit apelativul de *papă*. Hotărârile luate la Toledo au fost aprobate, nu de episcopul Romei ce era atunci în exercițiu, Anastasie I (399-401), ci de urmașul său, Inocențiu I (402-417), fapt ce i-a făcut pe unii istorici să susțină că Sinodul ar fi avut loc în timpul pontificatului acestuia din urmă.

168. **400** - *Roma*, sinod convocat de papa Anastasie I, pentru a se pronunța asupra episcopilor și preoților donatiști. S-a stabilit ca aceștia să fie îndepărtați din demnitățile lor, dacă nu revin în sânul Bisericii.

169. **401** - *Efes*, sinod care a întrunit 70 de reprezentanți și a fost convocat pentru alegerea titularului locului. Un număr de 6 episcopi au fost depuși pentru păcatul simoniei.

170. **401** - *Cartagina V*, sinod convocat și prezidat de episcopul locului, Aurel, cu scopul de a obține aprobarea Apusului să primească în cler pe urmașii donatiștilor. În acest scop, au fost trimiși mesageri la Roma și Milan. Nu trebuie să surprindă importanța scaunului de Milan, deoarece aici păstora Sfântul Ambrozie, care câștigase stima întregii Biserici, prin actul de pocăință impus celui mai mare împărat de până atunci al imperiului,

anume Teodosie cel Mare. Sinodul a avut loc la 18 iunie.

171. **401** - *Cartagina VI*, sinod convocat pentru 13 septembrie, la care au participat reprezentanții întregii Biserici africane, cu scopul de a trimite mesageri la Roma, spre a-i arăta papei Anastasie I necesitatea reprimirii donatiștilor în Biserică.

172. **401** - *Turin (Torino)*, sinod deschis la 22 septembrie și convocat pentru *problema Galiei* și în special pentru aplanarea diferendului ce exista între episcopul de Vienne și Arles, asupra întâietății.

173. **402** - *Milevitanum I* sau Sinodul de la Mila, localitate din Numidia, convocat cu scopul de a-i reuni pe donatiști, care erau și ei sfâșiați de orgolii. S-au dat mai multe canoane și un lucru ce merită a fi reținut este legat de cerința expresă a canonului 56, ca orice hirotonie să fie consemnată printr-o *Scrisoare* sau *Carte de hirotonie*, care să poarte înscrise data la care s-a făcut și consulatul respectiv. Sinodul de la Mila și-a inventariat toate documentele cu mențiunea consulatului: *Consulatul lui Honorius și Arcadius, 6 calendae ale lui septembrie*.

174. **403** - *Stejar*, localitate aproape de Calcedon, unde în cursul lunii iunie a avut loc Sinodul convocat de episcopul Alexandriei, Teofil, la care au luat parte 45 de episcopi. Ordinea de zi: condamnarea Sfântului Ioan Hrisostom.

175. **403** - *Constantinopol*, sinod, la care au participat 40 de episcopi, ținut concomitent cu cel de la Stejar și care s-a pronunțat în favoarea Sfântului Ioan Gură de Aur. Sfântul Ioan fusese depus de Sinodul de la Stejar, pentru că refuzase să se prezinte în fața acestuia. Împăratul, influențat de anturajul său, care se vedea stingherit de predica socială a patriarhului constantinopolitan, a hotărât să-l exileze. Exilul a durat numai o zi, datorită revoltei populare, care l-a obligat pe împărat să-l recheme pe marele părinte antiohian. Revenirea pe scaunul patriarhal a fost triumfală, dar de scurtă durată.

176. **403** - *Cartagina*, sinod convocat pentru data de 25 august, prezidat de episcopul locului, Aurel, și la care au participat toți reprezentanții provinciilor africane. Este un sinod important, în special pentru hotărârile luate pentru Biserica africană, ce-și definea cu claritate poziția față de celelalte Biserici, fără a rupe unitatea dogmatică, canonică și cultică. În actele sinodale găsim menționați toți participanții, cu numele lor, și eparhiile pe care le reprezentau.

177. **404** - *Constantinopol*, sinod care l-a depus pentru a doua oară pe Sfântul Ioan Gură de Aur. Urmărit și hărțuit, Gură de Aur a fost expulzat din cetate cinci zile după Cincizecime, care în acel an a căzut la 5 iunie. La 27 iunie, Constantinopolul avea un nou titular în persoana lui Arsacius.

178. **404** - *Cartagina*, sinod ținut la 26 iunie, sub oblăduirea episcopului Aurel și care a avut ca problemă principală situația donatiștilor care, în agitația lor, tulburau liniștea Bisericii. Sinodalii au cerut ajutorul împăratului contra acestora.

179. **405** - *Cartagina*, sinod convocat de aceleași nevoi ale Bisericii și ținut la 23 august, păstrându-se până astăzi hotărârile³⁵.

180. **405** - *Italicum*, sinod ținut în Italia de către papa Inocențiu I, pentru a cere convocarea unui alt sinod, la Tesalonic, în favoarea Sfântului Ioan Gură de Aur³⁶.

181. **407** - *Cartagina*, sinod întrunit la 15 iulie de episcopul Aurel, cu scopul de a se pronunța asupra unor aspecte practice din Biserică. S-au dat unele canoane prin care se reglementau dreptul de apel și al călătoriei pe mare a episcopilor, precum și situația episcopilor donatiști, care se reuniseră separat pentru a-și alege noi colegi.

182. **408** - *Cartagina*, două sinoade, primul la începutul lunii iulie și al doilea în luna octombrie, având pe ordinea de zi probleme ce frământau Biserica Africii.

183. **409** - *Cartagina*, sinod întrunit la 15 iunie, la care cea mai importantă hotărâre luată a fost interzicerea episcopului de a judeca singur.

184. **410** - *Cartagina*, sinod întrunit sub conducerea episcopului Aurel, la 14 iunie. Sinodalii au analizat situația donatiștilor și au cerut împăratului Honorius să le retragă acestora dreptul de a se manifesta, drept pe care, cu ceva timp înainte, îl dăduse același împărat.

185. **410** - *Seleucia*, în Persia, sinod condus de mitropolitul locului, Ioan, și întrunit în zilele Crăciunului. S-au dat și 22 de canoane, cele mai multe cu conținut disciplinar.

Hrisostom". Cf. Vintilă Horia, Dicționarul papilor, p. 30.

37. Este vorba de Epistole-decret, pe care papa le-a adresat aproape tuturor episcopilor, pe tema Liturghiei și a disciplinei.

38. Mansi consideră că sinodul s-a ținut în anul 418, la jumătatea lunii ianuarie.

39. Appiarius, preot african, intrase în conflict cu episcopul său, pentru viața scandalosă pe care o ducea. Fiind depus de două ori de episcopul său, el a făcut apel

186. **411** - *Ptolemaida (Ptolemais)*, sinod la care au participat mai mulți episcopi, remarcându-se Sfântul Ioan de Acra și Synesius. Acesta din urmă, constatând că statul se implica în problemele Bisericii, a avut curajul să excomunică pe prefectul Andronic, care, purtându-se tiranic, afișa ordonanțele sale pe ușile Bisericii.

187. **411** - *Cartagina*. O serie de conferințe au avut loc în luna iunie, în prezența comitelui Marcellin, trimisul împăratului Honorius, încercându-se o împăcare între donatiști și ortodocși. Neajungându-se la un consens, sinodalii au condamnat încă o dată (dacă mai era nevoie!) pe donatiști.

188. **412** - *Cartagina*, sinod condus de episcopul locului, Aureliu, și convocat cu scopul de a se pronunța asupra unei noi învățături greșite, anume *pelagianismul*. Sinodalii au condamnat pe un ucenic al lui Pelagius, anume Celesius.

189. **412** - *Cirtense* sau *Zertense*, localitatea Cirta sau Constantina, sinod la care rolul principal a revenit Fericitului Augustin, care s-a remarcat în lupta împotriva donatiștilor. El a și scris acestora, în numele sinodului, o scrisoare pentru a-i demasca atât pentru acte de corupție, cât și pentru felul zgomotos de a se manifesta. De altfel, donatiștii îl plătiseră pe tribunul Marcellin, delegatul împăratului, pentru a-i favoriza și ajuta împotriva ortodocșilor.

190. **414** - *African*, Sinod al donatiștilor, în număr de 30, cu scopul de a da legitimitate învățaturii lor greșite.

191. **415** - *Ierusalim*, sinod întrunit pentru a analiza învățătura, dar și persoana lui Pelagius. Sinodalii au hotărât ca Pelagius să meargă și să fie judecat de episcopii latini, apuseni. Sinodul a avut loc cu 45 de zile înainte de sfințirea Bisericii Învierii, act împlinit la 14 septembrie a aceluși an.

192. **415** - *Illyricum*, sinod convocat pentru a împlini o nevoie a Bisericii locale și anume alegerea episcopului de Patras, în persoana lui Perigene.

193. **415** - *Diosopolis*, sinod întrunit la 20 decembrie, pentru a analiza învățătura lui Pelagius, care începea să se răspândească. Pelagius, prezent la întrunire, nu s-a sfiit, în șiretenia lui, să se prefacă a condamna învățătura.

194. **416** - *Cartagina*, sinod care s-a ținut în luna iunie și la care au participat 68 de episcopi, care au condamnat pe Pelagius și pe adeptul său, Celestius. Sinodalii au scris și papei Inocențiu, cerându-i să pecetluiască hotărârea lor. Gestul lor a fost interpretat de istoricii bisericești apuseni ca

recunoaștere a primatului de jurisdicție.

195. **416** - *Milevitan II*, de la localitatea Mila din Numidia, unde în luna septembrie un număr de 61 de episcopi s-au întrunit, urmând exemplul celor din Cartagina, și scriindu-i papei pentru a-i condamna pe pelagieni.

196. **417** - *Tusdrense* sau *Tusdra* ori *Tysdrus*. Localitate în Byzacena. Sinodali au citit Scrisoarea papei Siriciu³⁷ adresată, în anul 386, episcopilor africani, după care au dat două canoane asupra disciplinei.

197. **417** - *Cartagina*, sinod ținut către luna noiembrie, la care a participat un număr de 114 episcopi³⁸.

198. **417** - *Suffetulense* sau Sufetula, localitate din Byzacena, în Numidia. Sinodul a analizat probleme administrative și de disciplină. S-a hotărât că nici un laic nu poate să acceadă la episcopat, dacă nu a trecut cel puțin un an de la primirea darului preoției.

199. **418** - *Macrianum*, de la localitatea Macrina din Africa. Sinodul a dezbătut probleme diverse, dar s-au dat și două canoane, dintre care unul prevedea că pentru alegerea unui episcop era destul sufragiul Bisericii-mame.

200. **418** - *Septimunicum*, în Africa, sinod la care s-au dat numai 6 canoane cu prevederi pur disciplinare.

201. **418** - *Tenesium* sau Tenese, în Africa. Un sinod de la care s-au păstrat trei canoane cu conținut disciplinar. Data acestui sinod și a celor trei precedente este incertă.

202. **418** - *Cartagina*, sinod la care au luat parte peste două sute de episcopi, având pe ordinea de zi combaterea pelagianismului. Au și elaborat nouă articole împotriva pelagienilor.

203. **418** - *Antiohia*, sinod prezidat de episcopul locului, Teodot, și convocat cu scopul de a se pronunța contra erorilor lui Pelagius.

204. **419** - *Ravenna*, întrunire ce a avut loc în luna februarie și a fost convocată de împăratul Honorius, pentru a se pronunța asupra celor doi clerici: preotul Bonifaciu și arhidiaconul Eulalius, ambii numiți de papă. Nu s-a putut ajunge la un rezultat.

205. **419** - *Cartagina VI*, sinod ce s-a ținut între 25 mai și 1 iunie,

la papă. Celestin s-a lăsat înșelat de acesta și a trimis, în 426, o delegație în Africa. Lucrurile au luat o altă întorsătură, deoarece cazul lui Appiarius a trecut în plan secundar, încingându-se dispute pe marginea dreptului de apel la Roma și primatul, în acest sens, al acesteia. Un alt eveniment a contribuit și mai mult la acutizarea problemei, și

întrunind întreg episcopatul african. La lucrări a asistat și un delegat papal trimis de Bonifaciu I (418-422). Au fost reînnoite 39 de canoane. Important era al XXIV-lea, care conținea catalogul Scrierilor Sfintei Scripturi, catalog atribuit, de altfel, Sinodului din 397 și care corespunde întru totul celui de astăzi.

206. **419** - *Roma*, sinod ce a fost convocat de papa Bonifaciu I, cu scopul de a-și consolida poziția sa, mai întâi, amenințată de contracandidatul Eulaliu, care a și fost expulzat, dar și pentru a se pronunța asupra pelagianismului. Papa i-a cerut Fericitului Augustin să scrie o carte în care să combată pelagianismul, ce amenința să cuprindă întreg nordul Africii.

207. **420** - *Ctesifon*, localitate din Persia. Sinodul a fost prezidat de mitropolitul Jaballana de Seleucia și a confirmat canoanele stabilite, tot la Seleucia, cu zece ani înainte.

208. **422** - *Hippo*, sinod ce a analizat situația episcopului Antonie de Fussale, învinuit de erezie, care a și fost depus.

209. **423** - *Cilicia*, sinod al cărui personaj principal a fost Teodor de Mopsuestia, suspectat de cei mai mulți că este apărătorul și chiar conducătorul pelagienilor. El se delimitează de eretici și chiar îi condamnă la acest sinod.

210. **424** - *Antiohia*, sinod prezidat de episcopul locului, Teodot, având aceeași problematică de dezbătut: pelagienii.

211. **425** - *Cartagina*, sinod care a discutat problema lui Appiarius³⁹,

anume: Fericitul Augustin a numit un episcop, Antonius de Fussala, pentru o eparhie din vecinătatea sa, dar pentru comportamentul său scandalos l-a sancționat. Acesta a făcut apel la Roma, încât problema dreptului de apel la Roma se pune acum în alți termeni. Reacția episcopilor africani nu a s-a lăsat așteptată și a fost destul de aprigă. Un sinod, despre care o să menționăm imediat, s-a întrunit la Cartagina în anul 426 și a hotărât să oprească orice apel la scaunul roman, dar și orice intervenție romană în afacerile interne ale Bisericii africane. Se proclama dreptul oricărui cleric de a face apel numai la primatul Bisericii africane, mitropolitul de Cartagina. Se contura un grav conflict între Roma și Biserica Africii. Doar invazia vandalilor pe continentul african a stins această flăcără. Mai mult, papa Celestin a fost antrenat în controversa hristologică, de către un alt reprezentant al continentului african, Sfântul Chiril al Alexandriei.

40. Bollandiștii, în notele lor asupra vieții Sfântului Loup, susțin că acest sinod s-a ținut la Troyes.

41. Corespondența Sfântului Chiril și numărul sinoadelor legate de erezia nestoriană, sunt impresionante. Philip. Labbei și Gabr. Cossartii, în *Sacrosancta concilia...*, vol. III, col. 1- 441, consemnează întreaga frământare, epistolară și sinodală, în acest sens. A se

cleric ce făcuse apel la papa Celestin I (422-433), dar voia iertare, fără să-și schimbe modul de viață. La acest sinod, Appiarius și-a recunoscut vinovăția și a mărturisit erorile.

212. **426** - *Constantinopol*, sinod convocat pentru alegerea și hirotonirea titularului (28 februarie), în persoana lui Sisinius I (426-427).

213. **426** - *Cartagina*, sinod cu dublă semnificație, întâi pentru a analiza și a se pronunța asupra intervenției Romei în treburile interne ale Bisericii africane, în al doilea rând, pentru că Fericitul Augustin, personalitatea cea mai cunoscută dintre participanți în cadrul acestui sinod, și-a desemnat un succesor, pe Eraclius, pe care l-a lăsat în rândul preoților până la moartea sa petrecută patru ani mai târziu.

214. **429** - *Trecense*, de la Troyes, localitate din Champagne (astăzi în Franța), sinod convocat la cererea papei Celestin, pentru a căuta misionari pentru Anglia. Episcopii Germain d'Auxerre și Loup de Troyes⁴⁰ au fost desemnați să meargă în insula britanică și pentru a-i combate pe pelagieni.

215. **430** - *Alexandria*, sinod convocat la începutul lunii februarie, în problema ereziei nestoriene. Acum, Sfântul Chiril scrie a doua epistolă către Nestorie⁴¹, patriarh de Constantinopol (428-431), cu speranța că își va retracta greșeala.

216. **430** - *Alexandria*, către luna aprilie, are loc o nouă întrunire, generată de apelul pe care-l făcuse Nestorie către scaunul roman și de faptul că Sfântul Chiril a ținut, la rândul său, să-l informeze și el pe Celestin de eroarea nestoriană. Roma era invitată să se pronunțe asupra unei erezii, iar toată această corespondență care se îndrepta spre Celestin i-a făcut pe istoricii apuseni să susțină ideea primatului de jurisdicție al papalității.

217. **430** - *Roma*, sinod întrunit la 10 august, cu scopul de a se pronunța

vedea și copierea acestor date de către Mansi, cf. adresei de internet http://galica.bnf.fr/Fond_Tables/005/M0051586.htm, p.v1-8.

42. La sinod a participat și Sfântul Ioan Casian, care a primit misiunea să studieze, în amănunt, învățătura lui Nestorie și să se pronunțe asupra ei. A fost un motiv în plus pentru a compune o lucrare deosebită, *De incarnatione*, în care a combătut nestorianismul.

43. Este curios cum istoriografia apuseană, dar și cea românească de sorginte catolică și astăzi rămân tributare duhului polemic al secolelor de schismă între Apus și Răsărit, răstălmăcind conștiințozitatea cu care Sfântul Chiril a împlinit misiunea primită de Sinodul Roman din 10-11 august. Dacă el a trimis lui Nestorie Scrisoarea lui Celestin și a adăugat și alte reglementări care să-l facă, cel puțin în ceasul al XII-lea, să retracteze

asupra ereziei lui Nestorie. Papa Celestin și, implicit, sinodaliile au aderat la punctul de vedere exprimat de Sfântul Chiril⁴². Hotărârea sinodului a fost învestită cu titlu obligatoriu și s-a cerut în mod expres lui Nestorie, sub pedeapsa excomunicării, ca în timp de zece zile să-și retracteze teza. Totodată, sinodul îl însărcina pe Sfântul Chiril să ducă la îndeplinire hotărârea. Sinodul a abordat și problema pelagienilor, care au fost încă o dată condamnați.

218. **430** - *Alexandria*, sinod întrunit de Sfântul Chiril, în cadrul căruia a redactat și citit cele *12 Anatematisme*, pe care apoi le-a trimis lui Nestorie⁴³, împreună cu *Scrisoarea papei Celestin*.

219. **431** - *Roma*, sinod ținut la începutul lunii mai, pentru a se pronunța asupra cererii făcute de împăratul Teodosie al II-lea⁴⁴, de convocare a unui sinod ecumenic.

220. **431** - *Efes, cel de al III-lea Sinod Ecumenic*, convocat pentru a se pronunța asupra învățăturii greșite susținute de Nestorie, care învăța că în Iisus Hristos sunt două persoane, persoana divină, a Fiului lui Dumnezeu născut din Tatăl mai înainte de toți vecii, și persoana umană sau istorică a lui Hristos, care s-a născut din Fecioara Maria. Erezia s-a numit dioprosoptism sau nestorianism. Consecințele învățăturii erau evidente: Dumnezeu Tatăl a avut doi fii, iar Fecioara Maria nu era Născătoare de Dumnezeu, ci

greșeala sa, istoricii catolici l-au suspectat de a confiscare a autorității episcopului Romei. Dar să-i lăsăm pe acești autori să vorbească: „Pentru desfășurarea ulterioară a evenimentelor care au dus la aprige conflicte la Conciliul de la Efes și în perioada următoare, este răspunzător caracterul combativ și polemic al lui Chiril, care a căutat să folosească mult în folosul său autoritatea episcopului roman, pe care se putea sprijini. El aruncă în numele papei 12 anatematisme împotriva lui Nestorie”, cf. August Franzen, Remigius Baumer, *Istoria papilor- sau Misiunea lui Petru în ideea și realizarea ei istorică în Biserică*, Ed. Arhiepiscopiei Romano-Catolice, București, 1996, p. 62.

44. Este cel mai concludent exemplu că nu papii, ci împărații convocau sinoadele ecumenice. Istoriografia apuseană are și astăzi pretenția că papii, în virtutea primatului de jurisdicție pe care-l susțin, convocau sinoadele. Iată, Celestin convoacă un sinod local pentru a se pronunța asupra unei cereri imperiale de a participa la un sinod ecumenic. Nu papa, ci împăratul avea inițiativa convocării Sinodului Ecumenic.

45. Localitate pe care o întâlnim și astăzi în apropiere de Valea Loirei, Orléans, Saint Benoît, Gien.

46. Compus numai din ierarhii care atunci se aflau cu misiuni sau ocazional în capitală.

47. Mansi, *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio*, Florentiae et Venetiis,

Născătoare de Om sau cel mult Născătoare de Hristos. Nestorie era susținut de Curtea Imperială și venea la Efes însoțit de comitele Irineu. Episcopul Memnon al Efesului era antinestorian. Deși deschiderea sinodului trebuia să aibă loc după Rusaliile aceluiași an, 7 iunie, totuși întârzierea participanților a dus la amânarea repetată a începerii lucrărilor. În cele din urmă, lucrările au început la 22 iunie, la cererea repetată a Sfântului Chiril, dar și a celor 202 episcopi prezenți. Nestorie a fost depus și învățătura sa condamnată. Fecioarei Maria i s-a recunoscut calitatea de *Născătoare de Dumnezeu*. Cele două firi ale Mântuitorului, *cea divină - născută din veci din Tatăl*, și *cea umană - născută la „plinirea vremii“ din Fecioara Maria*, erau unite *ipostatic* în Persoana lui Iisus Hristos. Evlavia poporului credincios față de Sfânta Fecioară biruise în fața trufiei speculative a minții unui om care se considera *al doilea Gură de Aur*. Dar la aceste discuții nu a fost prezent un fervent susținător al lui Nestorie, reprezentant și el al aceleiași școli catehetice - Antiohia. Era Ioan, patriarhul Antiohiei. Venirea acestuia cu întârziere la Efes a dus la o situație delicată, deoarece, supărat pe Sfântul Chiril și ceilalți sinodali, el a întrunit un sinod propriu, care nu a depășit 42 de participanți, în cadrul căruia a condamnat hotărârile luate sub președinția Sfântului Chiril. Disputa între cei doi mari părinți s-a stins mai târziu, ajungându-se la un punct de vedere comun și recunoscându-se adevărul stabilit de cei 198 de părinți la 22 iunie. Sinodul a mai condamnat pelagianismul și pe adepții lui. A dat și 8 canoane. Și Biserica Scîției a avut un reprezentant, în persoana episcopului Timotei de Tomis, care semna, al 170-lea, actul de condamnare a lui Nestorie. Papa Celestin și-a trimis, ca delegați la sinod, un preot și doi episcopi.

221. **431** - *Efes*, menționăm și separat Sinodul ținut de patriarhul Ioan al Antiohiei, la care au participat 42 de adepți ai lui Nestorie și care a condamnat pe Sfântul Chiril. Sinodul s-a întrunit la 27 iunie, cu cinci zile mai târziu decât cel oficial.

222. **431** - *Tars*, în Cilicia, sinod ținut în luna noiembrie, la care patriarhul Ioan al Antiohiei a condamnat pe cei care împărtășeau punctul de vedere al patriarhului alexandrin. Încă nu se produsese împăcarea celor doi.

223. **431** - *Antiohia*, spre sfârșitul anului, convocat de același Ioan al Antiohiei și cu același obiectiv, de a condamna pe cei ce împărtășeau punctul de vedere al Sfântului Chiril, exprimat în sinod și receptat de Biserică.

224. **432** - *Antiohia*, sinod convocat cu scopul de a aduce împăcarea

între cei doi părinți: Ioan al Antiohiei și Chiril al Alexandriei. Din nefericire, asperitățile nu se nivelaseră și pacea nu a fost posibilă.

225. **433** - *Zeugma*, localitate din Siria, sinod la care s-a recunoscut ortodoxia Sfântului Chiril, fără însă a fi condamnat, în mod expres, Nestorie.

226. **433** - *Roma*, sinod convocat de papa Sixt al III-lea (432-440), în care a fost condamnat și depus episcopul pelagian Iulian de Eclanum, s-a aniversat un an de la înscăunarea pontificală și s-a aprobat formula de împăcare dintre Sfântul Chiril și Ioan al Antiohiei, ce a avut loc la 12 aprilie, pentru a se pune capăt conflictului nestorian.

227. **435** - *Anazarbicum* sau de la Anazarbe, localitate din Cilicia. Sinodul a fost prezidat de mitropolitul Maxim al Ciliciei Secunda și a abordat probleme disciplinare.

228. **435** - *Tars*, sinod convocat și prezidat de mitropolitul Helladius al Ciliciei Prima, în cadrul căruia participanții au primit în mod oficial hotărârile luate la Sinodul al III-lea Ecumenic.

229. **435** - *Antiohia*, sinod convocat pentru a se pronunța asupra persoanei lui Teodor de Mopsuestia. Suspectat de origenism, Teodor de Mopsuestia s-a bucurat de prețuirea participanților la acest sinod, care au refuzat să-i condamne memoria. Mansi susține că sinodul, care a avut o atitudine reținută față de condamnarea lui Teodor, s-a ținut în anul 440 și a fost prezidat de Ioan al Antiohiei, care a și scris *Trei scrisori în favoarea lui Teodor*.

230. **439** - *Regiense* sau localitatea Riez, din Provence, astăzi în Franța. Sinodul s-a întrunit la 29 noiembrie pentru a analiza situația dezastruoasă a Bisercii din Embrun și a fost prezidat de episcopul de Arles, Ilarie.

231. **440** - *Antiohia*, sinod prezidat tot de patriarhul Ioan al Antiohiei, pentru a analiza unele probleme locale.

232. **441** - *Arausicanum I*, localitate din provincia Orange. Sinodul a fost convocat pentru a analiza conflictele de jurisdicție din Galia. Este vorba de disputa dintre eparhia de Arles contra celor din Vienne, Narbonne etc., pe tema primatului. Era o modă a Apusului, căci Hristos venise pe pământ să proclame primatul de jurisdicție al unuia sau altuia dintre scaune, și nu primatul de iubire. Sancta simplicitas! Cât de departe suntem noi astăzi, dar au fost și cei vechi, de adevăratul duh al creștinismului! Sinodul a dat și 30 de canoane cu conținut disciplinar.

233. **442** - *Vasense*, de la localitatea Vaison, unde a avut loc un sinod

pe teren spaniol, cu probleme asemănătoare celor din Galia, adică disputa pentru întâietate dintre eparhiile Tarragona și Calahorra. Sinodul este datat după modelul spaniol, adică anul 480, după era spaniolă, sub consulatul lui Dioscur.

234. **442** - *Arleatense II* sau Arleate - Arles, a fost un sinod al disputelor de întâietate. Intră în scenă Roma, care frânge dorința de primat a oricărei eparhii apusene. Papa Leon I cel Mare nu este numit la voia întâmplării de istoriografia catolică „*cu adevărat primul papă*“. Fără a-i contesta meritele sau a-i pune la îndoială evlavia, ne simțim obligați să menționăm că istoriografia catolică, după ce-i aduce osanale și-l laudă pentru realizări, nu poate să treacă cu vederea faptul că în demersul său de a impune primatul de jurisdicție, Leon s-a folosit de puterea seculară. El a reușit, rugându-l cu insistență, să-l facă pe împăratul Valentinian al III-lea să dea câteva decrete care să deposeze unele eparhii de anumite drepturi (ex. Arles) și să mărească drepturile Romei. La Sinodul de la Arles, papa a criticat în termeni duri pe Sfântul Ilarie și a restrâns, până la desființare, dreptul oricărui ierarh de a mai convoca vreun sinod. Rămânea, prin excelență, un drept al Romei. Biserica Galiei, oficial, își pierdea semiautonomia de care se bucurase până atunci.

235. **444** - *Vesantionese*, de la localitatea Besancon⁴⁵, unde a avut loc un sinod, convocat ca răspuns la pretențiile primatului de jurisdicție al Romei. Au fost prezenți la întrunire vestiții ierarhi Sfântul Ilarie de Arles, Sfântul Germain de Auxerre, cel de Vienne și Narbonne. Hotărârea este importantă, ca mărturie istorică, dar nu a avut nici o importanță pentru scaunul roman, care nu a luat-o niciodată în seamă.

236. **444** - *Roma*, sinod convocat de Leon I, la care problema principală abordată a fost situația ereticilor manihei, a căror doctrină reînviase chiar în Roma. Papa vedea o strânsă legătură între maniheism și priscilianismul spaniol, pe care avea să-l combată într-o scrisoare de răspuns adresată episcopului Turibius de Astorga, în termenii cei mai duri. În scopul combaterii ereticilor, în general, și a maniheilor, în special, papa Leon I a cerut ajutorul împăratului Valentinian al III-lea, care se găsea atunci la Roma. Cezarul a dat un rescript aspru către Albinus, *praefectus praetorio*, prin care

1759-1798, vol. VI, col. 744.

48. Trésor..., col. 1253.

se cerea aplicarea severă a legilor împotriva ereticilor.

237. **445** - *Roma*, sinod convocat de papa Leon I, cu scopul de a aduce în comuniune episcopii dornici de autonomie. Sfântul Ilarie de Arles este aspru certat și îndrumat să militeze pentru drepturile Romei.

238. **445** - *Antiohia*, sinod convocat pentru a discuta situația episcopului Anastasie de Perrha. Participarea a fost numeroasă și episcopul Anastasie a fost depus.

239. **447** - *Toledo*, s-a elaborat o mărturisire de credință contra priscilienilor, pe care o putem găsi între actele sinodului, pe nedrept atribuit Fericitului Augustin și care ar fi avut loc în anul 400.

240. **447** - *Roma*, sinod convocat de papa Leon I, la 29 septembrie, pentru a analiza situația Bisericii din Sicilia, care avea tendințe autocefale. A fost aliniată la politica Romei, dar fără consimțământul episcopilor sicilieni.

241. **448** - *Antiohia*, sinod ce s-a desfășurat în timpul sărbătorii pascale, prezidat de episcopul locului, Domnus, la care s-a discutat despre episcopul Ibas de Edessa, suspectat de unii de nestorianism. Nu s-a dat o hotărâre clară asupra cauzei. A fost semnalată și noua erezie monofizită, susținută de arhimandritul Eutihie. De altfel, cel care trăsese pentru prima dată semnalul de alarmă fusese episcopul Teodoret al Cirului, încă din anul 447, în lucrarea sa *Eranistes - Cerșetorul*.

242. **448** - *Galican*, necunoscându-se exact locul. Sinodul a fost convocat de episcopul Turibius de Astorga, dar la ordinul papei, cu scopul de a condamna pe priscilienii. S-au dat câteva canoane care, din nefericire, s-au pierdut.

243. **448** - *Constantinopol*, sinod convocat de patriarhul locului, Flavian (446-449), la 12 noiembrie, la care a fost invitat Eutihie pentru a-și justifica și retracta învățătura greșită. A fost la început un sinod endemic⁴⁶, care l-a așteptat pe Eutihie timp de zece zile pentru a se justifica. Când s-a prezentat în fața sinodalilor, a făcut următoarea mărturisire: „*Recunosc că înainte de unirea Dumnezeirii cu umanitatea, Hristos avea două firi, dar după unire nu recunosc decât o singură fire*”⁴⁷. Sinodalii l-au anatematizat pe Eutihie, sentința fiind semnată de 30 de episcopi și 23 de egumeni.

49. A se vedea mai pe larg în Trésoir..., col. 1253.

50. Mansi, op. cit., vol. VII, col. 498-502.

51. În acest sens, mai adăugăm o dovadă: în anul 453, Leon I a numit un legat papal - apocrisiarh, permanent, la Constantinopol. În actul de numire al primului delegat,

244. **449** - *Tyr și Beirut*, sinod convocat la 25 februarie, la care Ibas de Edessa este absolvit de suspiciunea de nestorianism. Actele Sinodului de la Tyr, redată în cea de-a noua sesiune a Sinodului de la Calcedon, poartă următoarea dată: „*După consulatul lui Zenon și Posthumien, la anul 574(după era Tyrului), la 10 ale lunii Peritius, și după romani la 25 februarie, primul indiction*“⁴⁸.

245. **449** - *Constantinopol*, sinod ce s-a ținut la 13 aprilie, pentru a verifica actele condamnării lui Eutihie, care era susținut atât de patriarhul Alexandriei, Dioscur, cât și de atotputernicul eunuc Hrisafie, pion principal la curtea lui Teodosie al II-lea.

246. **449** - *Efes*, sinod convocat de împăratul Teodosie al II-lea, cel Mic, care avea zel pentru Biserică, dar „*puțină lumină, pentru a înțelege ceea ce-l înșală*“. Astfel, el s-a lăsat manevrat de eunucul Hrisafie, protectorul ereticului Eutihie, și a invitat pe papă la un sinod ecumenic, fixându-i și locul, pe care-l considera cel mai potrivit pentru condițiile de cazare, dar și căile de acces și anume Efesul. Papa, cunoscând disputele iscate încă de la începutul anului la Constantinopol și temându-se să-și trimită legații, a scris, mai întâi, o *Scrisoare dogmatică către Flavian - Epistola dogmatica ad Flavianum*, care avea să stea, pentru claritatea și profunzimea ei, la baza hotărârii Sinodului al IV-lea Ecumenic. Sinodul s-a deschis la 8 august și președinția a fost încredințată lui Dioscur, patriarhul Alexandriei, protector al lui Eutihie și adversar al patriarhului Flavian. Lucrările sinodului s-au desfășurat într-o atmosferă tensionată, patriarhul Dioscur suprimând dreptul de vot tuturor celor ce participaseră la Sinodul constantinopolitan, care-l condamnase pe Eutihie și dând acest drept unui arhimandrit sirian, Barsuma, foarte gălăgios și grosolan, care era înconjurat de o ceată de călugări parabolani. De altfel, aceștia au și stabilit regulile sinodului: cei care nu au aderat la hotărârea dictată de Dioscur, în sensul ereziei lui Eutihie, au făcut cunoștință cu bâtele călugărilor egipteni. Patriarhul Flavian a fost astfel tratat, că după numai trei zile a trecut la cele veșnice. Monofizitismul triumfa, ortodocșii erau condamnați, maltratați, episcopii depuși din scaun, dar adunarea a fost receptată de posteritate și istorie ca „*sinod tâlhăresc - Latrocinium Ephesinum*“. Menționăm că prima ședință a sinodului a fost datată *după consulatul lui Zenon și Postumien, VI a lunii august, care este*

episcopul Iulian de Chios, Leon îi atrăgea atenția să nu se limiteze numai la o informare curentă a Romei asupra tuturor afacerilor bisericești care erau tratate și rezolvate de

a XV-a zi a lunii Messori (după egipteni), indictionul III.

247. **449** - *Roma*, sinod convocat pentru a lua atitudine față de cele petrecute la Efes, în luna august. Sinodul Tâlhăresc a fost declarat nul.

248. **450** - *Roma*, sinod convocat la sfârșitul lunii iunie, de papa Leon I, cu scopul de a-l convinge pe împăratul Valentinian, ce domnea peste partea de Apus a Imperiului, să intervină pe lângă Teodosie al II-lea, în scopul convocării unui sinod general, pentru a *asana relele din Biserică*. Încă o dată se adeverește că împăratul și nu papa convoca sinoadele ecumenice.

249. **450** - *Constantinopol*, sinod convocat în luna august, de urmașul lui Flavian în scaun, și anume patriarhul Anatolie (449-458). Scopul acestui sinod a fost să se pronunțe asupra *Scrisorii dogmatice către Flavian*, a papei Leon I, pe care au găsit-o ortodoxă, dar în același timp au aruncat și anatema asupra lui Nestorie și Eutihie. Au participat și legații papei Leon I, care au mulțumit lui Dumnezeu pentru că au găsit, cu mici excepții, peste tot creștini uniți în aceeași credință.

250. **451** - *Mediolan - Milan*, sinod convocat datorită frământărilor monofizite, în care sinodalii au aprobat ca normativă credința exprimată de *Scrisoarea către Flavian*, a papei Leon I.

251. **451** - *Galican* sau de la *Arleate*, sinod la care au luat parte 44 de episcopi, ce au luat aceeași hotărâre ca și cei de la Milan.

252. **451** - *Calcedon, al IV-lea Sinod Ecumenic*. La 28 iulie 450, în urma unui accident de călărie, împăratul Teodosie al II-lea a murit. Neavând moștenitori direcți, tronul a revenit surorii sale, Pulheria, sprijinitoarea Ortodoxiei. Aceasta s-a căsătorit cu un viteaz general, Marcian, care a și condus efectiv destinele Imperiului (450-457). Influența atotputernicului eunuc Hrisafie lua sfârșit, fiind destituit și înlăturat de la Curtea Imperială. Noua pereche imperială, dorind să repare greșelile trecutului, a convocat un sinod, la care a invitat întreaga creștinătate, inclusiv Roma, pentru a sancționa hotărârile luate de Sinodul Tâlhăresc și a restabili dreapta credință. Invitațiile au fost făcute pentru 1 septembrie și Sinodul urma să aibă loc la Niceea. Dar la scurt timp, Sinodul a fost transferat la Calcedon (astăzi Kadi-Köy, în Turcia), în fața Constantinopolului, împlinindu-se dorința împăratului de a asista și participa la discuții. Participanții au sosit la Calcedon spre sfârșitul lunii septembrie, lucrările începând la 8 octombrie și continuând până la 25, ale aceleiași luni. Numărul sinodalilor a variat între 520 și 630, fiind sinodul cu cea mai mare participare. Papa Leon I a trimis 5 delegați.

S-au ținut 15 ședințe, unele prezidate de delegați imperiali, care nu aveau drept de vot. Ultima ședință, din 25 octombrie, când a avut loc proclamarea oficială a hotărârii de credință, a fost prezidată de împăratul Marcian, care a și ținut cuvântul de încheiere a sinodului. Patriarhul Dioscur al Alexandriei, participant la sinod, a fost depus din scaun pentru nelegiuirile din 449 de la Efes, fără a fi însă condamnat, deși opiniile sale îl plasau în tabăra ereticilor. Această scăpare a sinodului a avut urmări nefaste, deoarece monofiziții aveau să se laude că patriarhul lor nu a fost condamnat, deci era ortodox. Era un gir extraordinar, care le dădea dreptul să susțină ortodoxia învățaturii lor. Eutihie a fost anatematizat și s-a restabilit adevărul despre cele două firi, divină și umană, unite în chip ipostatic în Persoana Mântuitorului Hristos. Sinodul a dat și 30 de canoane, dintre care cel mai important era al XXVIII-lea, care pe de o parte, ridică Biserica Ierusalimului la treapta de Patriarhie, iar Constantinopolul - Noua Romă, era așezat pe picior de egalitate cu Vechea Romă. Mai mult, Constantinopolul își extindea jurisdicția și asupra diecezei Traciei, în Europa și asupra diecezelor Pont și Asia Proconsulară. Pentru această ultimă prevedere, istoricii apuseni spun că delegații papali nu au fost prezenți când s-a dat canonul și văd aici germele Schismei de la 1054⁴⁹. S-a întărit disciplina monahală, impunându-se călugărilor ascultarea față de episcopul locului, viețuirea numai în mănăstire și să rămână la ocupațiile lor spirituale. S-a proclamat principiul primatului religios - moral al slujirii preoțești.

253. **451** - *Roma*, sinod convocat de papa Leon I, pentru a primi și analiza hotărârile luate la Calcedon. Sinodul s-a ținut spre sfârșitul anului. Informația pe care ne-o dă Mansi⁵⁰, anume că sinodul s-a ținut la 29 septembrie, nu poate fi autentică, deoarece atunci Sinodul de la Calcedon nu începuse.

254. **452** - *Arleate III (Arles)*, sinod convocat pentru a marca schimbările care au avut loc în geografia Italiei. Imperiul Roman de Apus își trăia ultimele zile. În anul 451, nordul Italiei a fost devastat de hunii lui Attila, care aveau să-l ucidă și pe neputinciosul împărat Valentinian al III-lea (425-455). În fața invadatorilor, Roma a fost abandonată. Papa Leon I s-a hotărât să-l înfrunte personal pe barbar, reușind să-l determine să renunțe

Curtea Imperială, ci să și intervină la nevoie pentru păstrarea purității credinței la Bizanț, potrivit hotărârilor sinodului.

52. Distincția dintre arhiepiscop și mitropolit nu era nici în Biserica Apusului destul

la pustiirea Italiei, propunându-i o pace onorabilă cu Imperiul. Roma era salvată, iar prestigiul papei a crescut enorm. Un fapt, trăit câțiva ani mai târziu de cetățenii Romei, avea să mărească aureola papei și să pună bazele juridice ale Statutului puterii seculare papale. Este vorba de amenințarea vandalilor lui Geneserich, când Roma a fost părăsită de armată. Curajul papei Leon I, care a tratat direct cu vrăjmașul barbar, nu a mai putut salva Roma de devastarea vandală, dar a salvat viețile cetățenilor săi, ceea ce nu a fost puțin. În fața invaziilor barbare, puterea seculară din Apus se arăta neputincioasă. Papalitatea a socotit, și pe bună dreptate, că este de datoria ei să-și apere păstoriții. Din aceste realități s-a născut o alta nouă și anume conștiința că puterea spirituală și cea seculară pot fi guvernate de episcopul Romei. Pontiful devine și suveran, pentru că suveranii erau figuri șterse și cu Romulus Augustulus, căzut sub loviturile herulilor lui Odoacru, se încheia șirul împăraților Imperiului Roman de Apus (476). Puterea și mentalitatea imperială au fost atunci preluate de Pontiful de la Roma⁵¹. Acum se naște ideea de Biserică - Stat și până la *Dictatus Papae* al lui Grigorie al VII-lea (1073-1085) nu a fost decât un pas. În acest context, Sinodul de la Arles, din 452, nu a urmărit decât să întărească disciplina clerului. În acest sens, s-au dat 56 de canoane.

255. **453** - *Andegavense - Angers* (localitate din Franța), sinod întrunit la 4 octombrie, pentru alegerea episcopului locului, dar și pentru discutarea unor probleme disciplinare. S-au dat 12 canoane.

256. **453** - *Ierusalim*, sinod convocat pentru discutarea situației ex-patriarhului Juvenal. Este bine știut faptul că la Efes, în 449, patriarhul Juvenal al Ierusalimului a fost în tabăra lui Dioscur. La Sinodul de la Calcedon, la care a participat, Juvenal s-a scuzat că a fost dus în eroare de patriarhul alexandrin. Anatematizându-l pe Eutihie și semnând Epistola dogmatică a papei Leon I, Juvenal a fost iertat, reluându-și scaunul. Dar Juvenal era în dispută și cu patriarhul Maxim al Antiohiei, pentru jurisdicția asupra Pales-

de clară. De altfel, în lumea ortodoxă, până astăzi, găsim nuanțe care sunt date de realitățile istorice și geografice, diferite de la țară la țară.

53. Istoria bisericească universală, București, 1975, vol. I, p. 269-270.

54. Faustus de Riez (408-490) fiind semipelagian își întemeia întreaga învățătură pe scrierile preotului Lucid, pe care le redă. Pentru a da o notă martirică inspiratorului său, prezintă într-o nuanță tragică condamnarea preotului Lucid, de către cele două sinoade.

55. Este demn de remarcat aici faptul că papa Gelasie I face un pas mai departe în ceea

tinei, Arabiei și Feniciei. Prin canonul 28, Sinodul de la Calcedon a ridicat Biserica Ierusalimului la rangul de Patriarhie, dar nu a delimitat clar jurisdicția. Patriarhul Juvenal, la puțin timp după Sinodul de la Calcedon, s-a confruntat cu o situație delicată, provocată de agitatorii monofiziți, care-l știau de partea lor. Cum el se delimitase de Dioscur și-l anatematizase pe Eutihie, nu a putut să le împărtășească punctul de vedere, fapt care a dus la depunerea sa din scaun și înlocuirea cu un agitator monofizit, pe nume Teodosie. Sinodul din 453 era chemat să se pronunțe asupra noilor realități din planul geografic al Patriarhiei de Ierusalim, care primea încă două provincii în jurisdicție, una siriană și alta arabă, dar și asupra situației patriarhului Juvenal, care a fost repus în drepturi, iar Teodosie depus. Influența scaunului de Antiohia se diminuea în favoarea celui de Ierusalim.

257. **455** - *Arleate IV*, sinod convocat pentru a aplană un diferend între abatele Abației de Lerini, Faust, și episcopul de Frejus, Teodor. Istoricii apuseni s-au lăsat mai mult furăți de timpul ținerii acestui sinod, decât de problemele discutate și hotărârile luate.

258. **457** - *Alexandria*, sinod convocat de monofiziți, care vedeau în hotărârile Sinodului de la Calcedon restabilirea ereziei nestoriene. Monofiziții egipteni, gălăgioși precum oarecând parabolani la Efes, conduși de Timotei Elurul, l-au maltratată pe patriarhul Alexandriei, Proteriu, ucigându-l chiar în Sfântul Altar și în locul lui l-au impus pe Timotei. Sinodul, controlat în totalitate de monofiziți, a condamnat și hotărârile luate la Calcedon, restabilind monofizitismul eutihian.

259. **458** - *Roma*, sinod convocat de papa Leon I, cu scopul de a analiza situația creată în Italia, după trecerea hunilor. Încă o dată, slaba prezență a puterii imperiale în zonă lăsa ușa deschisă, spre puterea seculară, pontifului roman.

260. **459** - *Constantinopol*, sinod convocat de patriarhul Ghenadie (458-471), pentru a sancționa abaterile disciplinare ale clerului și în special păcatul simoniei. S-a păstrat Scrisoarea sinodală trimisă Romei, cu hotărârile luate acum.

261. **461** - *Turonense* sau Tours, orașul Sfântului Martin, din Franța. Sinodul a avut un caracter misionar și disciplinar, s-a ținut în luna noiembrie și a dat 13 canoane.

262. **462** - *Roma*, sinod convocat de noul papă, Ilarie (461-468), pentru a încerca să aplaneze conflictele de jurisdicție din Galia (Arles contra Vienne,

Narbonne etc.). La acest sinod, care s-a ținut în luna noiembrie, papa a dat câștig de cauză episcopului Hermes, care apăra independența Episcopiei de Narbonne, față de Arles.

263. **463** - *Arleatense V* sau Arles, sinod ținut spre sfârșitul anului, prezidat de mitropolitul Leonțiu al locului, care se simțea lezat de gestul făcut de episcopul de Vienne, Mamert, deoarece hirotonise, fără avizul său, un nou episcop pentru Episcopia Die. Cum Arhiepiscopia de Arles, jurisdicțional, îngloba încă din anul 450 și Eparhia de Die, Leonțiu a calificat gestul colegului său, Mamert de Vienne, ca „*amestec în treburile interne*.” Sinodul a confirmat dorința arhiepiscopului sau mitropolitului⁵² locului.

264. **464** - *Tarraconense* sau Tarragona, din Spania. Sinod convocat tot pentru aplanarea conflictelor de jurisdicție, din Spania de această dată, unde eparhiile Tarragona și Calahorra își disputau întâietatea. Sinodul era convocat să sancționeze pe episcopul de Calahorra, Silvan, pentru că hirotonise mai mulți episcopi pentru insula Ascagne, care jurisdicțional ținea de Tarragona.

265. **465** - *Venetense* sau Vannes, localitate din Bretagne, sinod convocat de mitropolitul de Tours, pentru a alege și hirotoni un episcop titular pentru Biserica acestei eparhii. S-au dat și 16 canoane, cu conținut disciplinar.

266. **465** - *Roma*, sinod ținut în luna noiembrie și convocat de papa Ilarie, motivat de disputele de jurisdicție din Galia și Spania, care i-au oferit prilejul să intervină direct în problemele Bisericilor respective și să interzică tuturor episcopilor, galici și spanioli, să-și desemneze singuri succesorii, ceea ce ar fi însemnat sustragerea de la alegeri libere. Era încă un pas spre primatul de jurisdicție al scaunului roman. S-au dat și unele canoane disciplinare.

267. **470** - *Cabilonense* sau Chalon-sur-Saône, sinod convocat de mitropolitul de Lyon, Sfântul Patient, pentru alegerea unui titular la Saône, în persoana lui Ioan, care pentru viața, activitatea și smerenia sa, a fost trecut în rândul sfinților.

268. **471** - *Antiohia*, sinod convocat de monofizitul Petru Gnafevs sau Fullo, pentru a *corecta* imnul liturgic *Trisaghionul*. La vechea formulă,

ce privește raportul dintre puterea spirituală și cea seculară. El formulează cu mai multă claritate ideile ecleziastice referitoare la raportul dintre Biserică și Stat. Într-o scrisoare, trimisă împăratului Anastasios I, prin anul 494, el dezvoltă învățătura clasică a celor două puteri, care urma să determine, pentru o perioadă de mai bine de o mie de ani, gândirea

„*Sfinte Dumnezeu, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte*“, erau acum adăugate cuvintele „*Cela ce Te-ai răstignit pentru noi, miluiește-ne pe noi*“, în sens monofizit, fiindcă, „*după această concepție, Hristos cu o singură natură divină este unitar cu Tatăl și cu Duhul Sfânt. Cu alte cuvinte, întreaga Sfântă Treime S-a răstignit pentru noi*“⁵³.

269. **472** - *Antiohia*, sinod convocat la ordinul împăratului Leon I (457-474), pentru restabilirea liniștii în Biserică. Formula impusă de Petru Gnafevs a provocat aprige dispute. În dorința de a aduce pacea în imperiu, Leon I a convocat Sinodul din Antiohia, care l-a depus și exilat pe Petru Fullo sau Gnafevs, cât și pe ceilalți ierarhi monofiziți.

270. **473** - *Bituricense* sau Bourges, sinod prezidat de episcopul de Clermont, Sidonie. Scopul întrunirii era de a da un ierarh legitim eparhiei gazdă. A fost ales noul titular al Eparhiei de Bourges, în persoana lui Simplicius.

271. **474** - *Viennense* sau Vienne, sinod convocat și prezidat de titularul eparhiei, Sfântul Mamert, mitropolit de Vienne, care a luat unele măsuri liturgice. Astfel, el a confirmat o practică veche, cea a postului și a stabilit regula rugăciunilor, urmând *Cronica lui Cambrai*.

272. **475** - *Constantinopol*, sinod convocat de uzurpatorul tronului imperial, Basiliskos (475-476), care, în speranța că-și va consolida domnia, „*a întins mâna monofiziților*“. Ereticii Petru Fullo și Timotei Elurul au fost rechemăți să-și ocupe scaunele, respectiv, Antiohia și Alexandria. Timotei a considerat că trebuie să se pronunțe oficial asupra noii situații. Sinodul a condamnat hotărârile luate la Calcedon, iar uzurpatorul și-a însușit rezoluția monofizită.

273. **475** - *Arleate* și *Lugdunense*, sinoade ce au abordat o temă dogmatică, sensibilă și delicată, anume cea a *predestinației*. Au fost condamnate mai multe *Propoziții* ale preotului Lucid, despre predestinație. Hotărârile s-au pierdut, iar ceea ce se știe astăzi despre sinoade și problematica lor se datorează *Operelor* episcopului Faust de Riez⁵⁴.

274. **476** - *Efes*, sinod convocat și prezidat de Timotei Elurul, care a

politică a Apusului. Dar iată ce-i scria, printre altele: „*Doi anume sunt aceia, Mărite Împărate, care din locul cel mai înalt conduc această lume: sfânta autoritate a episcopilor și puterea imperială. Dintre acestea două, sarcina preoților este cu atât mai grea cu cât ei vor trebui să dea socoteală în fața lui Dumnezeu chiar și pentru regii oamenilor. Căci tu știi, Preacinstite fiu, că în ceea ce privește demnitatea, tu întreci, ce-i drept, întregul neam*

strâns toți *eutihienii*, pentru a condamna pe patriarhul de Constantinopol, Acaciu (472-489). Încurajat de *Enciclica* lui Basiliskos uzurpatorul, prin care recunoștea ca temei dogmatic al Ortodoxiei Sinodul de la Niceea (325) și cele două de la Efes (431 și 449), anulând dispozițiunile și înnoirile de la Calcedon, precum și Epistola dogmatică a papei Leon cel Mare, proaspăt instalatul în scaunul de patriarh al Alexandriei, monofizitul Timotei Elurul, făcea presiuni ca toți ierarhii să subscrie hotărârilor din Enciclica imperială. Peste 500 de episcopi, monofiziți și ortodocși, au semnat Scrisoarea circulară, monofizită, imperială. Patriarhul de Constantinopol a refuzat și a reușit să-și mențină poziția datorită sprijinului acordat de masa de credincioși din capitală, conduși de Daniil Stilitul. Datorită revoltei acestora și zvonurilor că se reîntoarce Zenon, ajutat de isaurieni, Basiliskos a retractat Enciclica, printr-o Antienciclică, în care condamna atât pe Nestorie, cât și pe Eutihie. Era prea târziu, căci triumful monofiziților, cel puțin pentru un timp, lua sfârșit.

275. **477** - *Alexandria*, sinod convocat de Timotei Elurul, într-o încercare disperată de a restabili monofizitismul și a condamna Sinodul de la Calcedon.

276. **478** - *Constantinopol*, sinod convocat și prezidat de patriarhul Acaciu, pentru a analiza situația episcopilor monofiziți. Sinodul a depus din scaun pe *Ioan Codonat* de Apameea, *Pavel* de Efes și *Petru Fullo* de Antiohia. În ceea ce-l privește pe *Timotei Elurul*, nu a mai fost nevoie să se pronunțe sinodul, deoarece el murise la sfârșitul anului 477 și în locul lui fusese ales *Timotei Salofakiolos*, un aderent al calcedonienilor. Un pericol, neluat în seamă de Constantinopol, mocnea la Alexandria, deoarece monofiziții nu l-au recunoscut pe Timotei Salofakiolos, ci și-au ales un patriarh propriu, în persoana lui *Petru Mong*. Acesta fusese martor la toate nelegiuirile lui Timotei Elurul, în calitate de arhidiacon.

277. **481** - *Laodiceea*, sinod care a analizat situația scaunului patriarhal al Antiohiei, care fusese încredințat lui Ioan Codonat, fost episcop de Apameea. Canonicitatea acestuia a fost contestată, deoarece fusese hirotonit ierarh de Petru Fullo. După trei luni de la înscăunare, a fost depus. În locul vacant a fost ales Ștefan al III-lea, care a avut multe de pățimit de la partizanii lui Petru Fullo. Totuși, el a reușit să se mențină în scaun până la 497, când monofiziții l-au ucis.

278. **484** - *Cartagina*, sinod la care a luat parte un număr impresionant

de episcopi - 466 - dar care nu au putut să-și desfășoare lucrările în voie, Africa fiind invadată de vandalii lui Hunneric. Întrunirea avea chemarea să arunce o punte de legătură între ortodocși și arieni, care încă mai făceau valuri în istorie. Din nefericire, episcopii, fie că au fost ortodocși ori arieni, au avut de suferit de pe urma vandalilor.

279. **484** - *Roma*, sinod convocat de papa Felix al II-lea (483-492), ținut la 28 iulie și la care au participat un număr de 67 de episcopi. Scopul întrunirii era să se pronunțe asupra noilor realități religioase din Răsărit. În 481, când Timotei Salofakiolos a trecut la cele veșnice, ortodocșii alexandrini și-au ales un nou patriarh, în persoana lui *Ioan Talaia*. Din cauză că noul patriarh a neglijat să anunțe pe patriarhul de Constantinopol, Acaciu, de alegerea sa, cei din capitala imperiului aveau sentimentul că nu are hirotonie valabilă, că este un impostor. Între Constantinopol și Alexandria, relațiile s-au răcit. De această situație a profitat *Petru Mong*, ales patriarh al Alexandriei de partida monofizită. El a mers în persoană la Constantinopol (482) și a prezentat alegerea lui Ioan Talaia ca dezastruoasă din punct de vedere politic. Egiptul era, într-adevăr, o regiune greu guvernabilă a imperiului. Ajungând la o înțelegere cu patriarhul Acaciu, Petru Mong a fost prezentat împăratului Zenon ca o alternativă profitabilă pentru scaunul Alexandriei, cu atât mai mult, cu cât el venea și cu o formulă de compromis, prin care spera să-i aducă pe monofiziți în Biserică. În acest sens, împăratul a emis în anul 482 faimosul *Henotikon*, un edict de unire, prin care recunoștea valabilitatea primelor trei sinoade ecumenice și cele 12 anatematisme ale Sfântului Chiril, ocolindu-se voit noțiunea de *natură-fire*. Nu se vorbea de o natură sau de două naturi în Persoana Mântuitorului Iisus Hristos. Totul era ocolit cu bună știință. Patriarhii răsăriteni, dintre care doi erau monofiziți (Petru Mong, proaspăt recunoscut pentru Alexandria și Petru Fullo, care, pe motive politice, a reușit să-l scoată din scaun pe Calandion și să ocupe patriarhatul Antiohiei) au semnat fără nici o rețineră Henotikonul. Patriarhul legitim al Alexandriei, Ioan Talaia, a venit la Roma cerând ajutor papei Felix al II-lea. Așa a fost convocat Sinodul din 484. Sinodul a destituit pe patriarhul Petru Mong al Alexandriei și pe Acaciu al Constantinopolului, pe care-l învinuia că a primit pe eretici în comunitatea bisericească, ajutându-l pe Mong să uzurpe scaunul patriarhal de Alexandria. În loc să retracteze greșeala, patriarhul Acaciu a dispus ca numele papei să fie șters din diptice, începând astfel una din multele schisme, cunoscută sub numele de *schisma*

acaciană, care a durat până în anul 518. În același timp, sinodalii au depus și pe cei doi legați papali la Constantinopol, Vital și Misen, condamnând Henotikonul sau Decretul de unire al împăratului Zenon.

280. **485** - *Seleucia*, în Persia, sinod întrunit la chemarea lui Barsumas, mitropolit nestorian de Nisibe, pentru a analiza situația clerului său. La acest sinod s-a hotărât că atât clericii de mir, cât și călugării se pot căsători.

281. **485** - *Seleucia*, în Persia, sinod convocat de catolicosul Bisericii Nestoriene, Babue, pentru a condamna deciziile lui Barsumas și ale sinodului său.

282. **485** - *Roma II*, sinod convocat tot de papa Felix II, la 5 octombrie. A fost reafirmată hotărârea Sinodului precedent, de condamnare a patriarhului Acaciu al Constantinopolului și anatemizare a lui Petru Fullo.

283. **488** - *Roma III*, sinod convocat pentru data de 13 martie, pentru a analiza situația Bisericii din Africa, unde vandalii lui Hunneric persecutau pe creștini. Zelul apostolic se stinse și mulți creștini își părăseau credința. Sinodul convocat de Felix II a pus problema reprimirii în Biserică a celor ce se lepădaseră de dreapta credință, dar, de la caz la caz, i-a condamnat pe cei ce o făcuseră cu prea multă ușurință.

284. **492** - *Constantinopol*, sinod care a reconfirmat ca valabile hotărârile Calcedonului. Împăratul Zenon murise în anul 491 și noul suveran, Anastasie I (491-518), deși promisese la încoronare că va restabili adevărul, a lăsat Biserica să facă acest lucru. Sub presiunea poporului drept credincios, au fost restabilite hotărârile Calcedonului, deși monofiziții au continuat încă mulți ani să joace un rol, deloc neglijabil, în istoria bisericească. Patriarhul Eufemius (490-496) a făcut gestul mai mult la presiune, decât din conștiință și credință.

285. **495** - *Roma*, sinod convocat de papa Gelasie I (492-496), la cererea apocrisiarhului Misen, cel care asistase neputincios, la Constantinopol, când se plămădea faimosul Henotikon, fapt ce-i adusese condamnarea Sinodului roman, din 484. Papa Gelasie I îl iartă doar pe el, căci celălalt apocrisiarh murise între timp.

286. **495** - *Lepetense, Seleucia, Adriana*, trei sinoade nestoriene, ținute în Persia sub președinția lui Barsumas. Este reconfirmată hotărârea luată de Sinodul din 485, de la Seleucia, ce s-a ținut tot sub președinția sa, și anume, dreptul clericilor și călugărilor de a se căsători.

287. **495-496** - *Constantinopol*, sinod convocat mai mult pentru o

cosmetizare a Bisericii. Împăratul Anastasie I, deși promisese la urcarea pe tron că va restabili adevărata credință, întârzia s-o facă. Convocând sinodul, a crezut că poate să dovedească buna sa credință, invitând un număr apreciabil de episcopi să-l depună pe patriarhul Eufimius și să-l aleagă pe Macedoniu II (496-511). Obedienți și depersonalizați, episcopii au împlinit dorința împăratului. În schimb, atitudinea oscilantă a lui Eufimius a fost mai puțin dăunătoare Bisericii, decât comportarea noului ales. Acesta a refuzat să condamne hotărârile Sinodului de la Calcedon, dezamăgindu-i pe ortodocșii pioși din întreg imperiul.

288. 496 - Roma, sinod convocat de papa Gelasie I, care a avut mai mult un caracter cultural. El prezintă un catalog al *Cărților canonice*, face apoi distincția între *sinoadele ecumenice*, care erau atunci în număr de patru, și *sinoadele autorizate în Biserică* (a se citi locale). Numește *Scrierile Sfinților Părinți*, începând cu Sfântul Ciprian și sfârșind cu Epistola dogmatică către Flavian a papei Leon cel Mare. Nu-i scapă analizei nici apocrifele,

omenesc, dar în fața slujitorilor administratori ai celor dumnezeiești îți pleci cu smerenie capul și aștepti de la ei mijloacele pentru mântuirea sufletului. Prin aceasta recunoști că la primirea cereștilor Taine(...) ești mai curând cel ce primește cu evlavie, decât cel care poruncește. În aceste privințe ești deci dependent de judecata preoților și nu îți este îngăduit să-i subjugi voinței tale. Dacă episcopii recunosc bucuroși că în afacerile de stat puterea imperială ți-a fost transmisă prin hotărâre divină și de aceea sunt obligați să dea ascultare legilor tale, cu cât mai ascultători trebuie să fie ceilalți față de cei ce sunt chemați să administreze veneratele Taine(...). Iar dacă cei credincioși sunt obligați să se supună în sinea lor tuturor preoților, cu atât mai multă supunere suntem datori față de episcopul aceluia scaun pe care însuși Dumnezeu cel Preaînalt a voit să-l vadă așezat deasupra tuturor preoților și pe care, de atunci încoace, întreaga Biserică îi venerează fără încetare cu fiască pietate (...).

De aici trage acum cu bunăvoință concluzia că nimeni, niciodată (...), nu va avea dreptul să se înalțe deasupra primatului aceluia om pe care însuși Cuvântul lui Hristos l-a așezat deasupra tuturor oamenilor și pe care însăși venerabila Biserică l-a recunoscut cu credință drept primat al ei (...).

În fața lui Dumnezeu deci și cu intenție curată, te rog, te conjur și te îndemn, nu lua cu rea-voință această cerere a mea! Ba încă te rog răspicat ca mai degrabă să ascuți încă de acum, din această viață, ceea ce te rog, pentru ca nu cumva tu - Doamne ferește- să auzi învinuirea mea în fața judecății divine" (Epistola 12, apud August Franzen, Remigius Baumer, op. cit., p. 74.). Se desprinde clar de aici supremația puterii spirituale, dar, ceea ce este demn de reținut, faptul că Gelasie I avea încă conștiința că puterea supremă aparține episcopilor și nu vicarului lui Hristos. Încă nu se cristalizase ideea unei Biserici - Stat, așa cum se poate citi într-un tratat al său (4, 11), în care dezvoltă ideea că puterea de stat și puterea spirituală, ecleziastică, nu pot fi nici amestecate, dar nici despărțite :„ Căci Hristos ținând seama de slăbiciunea omenească, cumpănind înțelepțește, printr-o minunată

făcându-le un inventar destul de valoros astăzi. De altfel, papa Gelasie I a scris mai multe scrisori, peste 60, și câteva tratate teologice, din care se poate cunoaște mai bine gândirea sa⁵⁵, dar și realitățile sfârșitului de secol V.

289. **499** - *Persicum*, de la Persia, sinod convocat și prezidat de mitropolitul Hose de Nisibe, monofizit, pentru a confirma hotărârile luate de Barsumas, în anul 495, în cele trei sinoade succesive.

290. **499** - *Roma*, sinod convocat și prezidat de papa Symmachus (498-514), pentru a condamna unele abuzuri și implicarea puterii laice în alegerea pontifului roman și a ierarhilor, în general. Era nominalizat prefectul Vasile, care asistase, ca delegat din partea regelui Theodorich, la alegerea papei Felix al II-lea (483-492). Nemulțumirea papei era provocată și de problemele pe care le avusese la începutul pontificatului său. După scurtul pontificat al lui Anastasius al II-lea (496-498), care din cauza atitudinii sale împăciuitoare față de Bizanț, a fost învinuit că a pactizat cu monofiziții, majoritatea nemulțumiților l-au ales pe Symmachus. Minoritatea l-a susținut pe arhiepiscopul Laurențiu. Un fapt inedit a avut loc: în aceeași zi, ambele partide au hotărât să le fie hirotoniți candidații: Symmachus la Lateran, iar Laurențiu în biserica Santa Maria Maggiore. S-a ajuns chiar la arbitrajul lui Teodoric cel Mare, care l-a preferat pe Symmachus. Laurențiu a primit

orânduire menită mântuirii celor ai săi, a dispus domeniile de drept ale ambelor puteri în spații de acțiune independente și în demnități bine delimitate(...). Astfel, împărații creștini să depindă de episcopi, în ceea ce privește viața de veci, iar episcopii, la rândul lor, să se conformeze dispozițiilor imperiale în cele pământești. Funcția spirituală să se țină departe de cele ale lumii, căci cel ce duce lupta lui Dumnezeu să nu se amestece în afacerile acestei lumi (II Tim. 2, 4); și iarăși, acela ce se ocupă de lucrurile lumești să nu voiască a decide și asupra celor dumnezeiești. Prin aceasta se poartă de grijă ca fiecare din cele două orânduri să poată decide pentru sine. Nici una nu se poate mândri a fi în posesia ambelor demnități și fiecare din ele își limitează competența și activitatea în domeniul ce-i revine" (Ibidem, p. 75).

56. Ceea ce trebuie să menționăm acum e faptul că întregul conflict din timpul pontificatului lui Symmachus pentru scaunul episcopal roman a dus la fabricarea *falsurilor symmachiene*, care ar fi avut menirea să constituie un temelie istoric și juridic pentru hotărârile conciliare. Autorii acestor lucrări au prezentat acte apocrife pentru a dovedi imunitatea scaunului roman. În primul rând, a fost citat un pretins Sinod din Sinuessa, ținut în anul 303, care ar fi refuzat să-l judece pe papa Marcellinus (296-304), asupra căruia se ridicaseră diverse acuzații, „întrucât primul scaun episcopal nu e îngăduit a fi judecat de nimeni, oricine ar fi acela(...)“. La fel de fictiv a fost și un alt decret apocrif, ce ar fi aparținut papei Silvestru I (314 -335), *Constitutum Silvestri*, potrivit căruia un sinod roman sub președinția sa și în absența lui Constantin cel Mare ar fi declarat că în viitor nici împăratul și nici regele, nici clerul și nici poporul nu vor avea dreptul să judece un papă; căci peste *Prima Sedes*

și el Eparhia Nocera. Papa, care păstorea și mulțumită implicării puterii seculare în treburile spirituale, simțea acum nevoia să nu creeze precedentul. Sinodul a mai hotărât ca în viitor, când se va mai repeta situația, adică va fi un scrutin neconcludent sau dezbinat, nici unul dintre candidați să nu fie înscăunat, până ce nu se va restabili Unitatea Bisericii. Votul majorității va decide; alegătorii care se vor lăsa mituiți să fie dezbrăcați de demnitatea sacerdotală. Hotărârea a fost semnată și de Laurențiu, dar în calitate de arhiprezbiter.

291. **500** - *Lugdunense*; a fost mai mult o conferință interreligioasă, la care ortodocșii au căutat să-i atragă pe arieni la adevăr. S-au întâlnit deci ortodocșii și arienii, care aveau în fruntea lor pe regele Gondebaud, el însuși eretic. Elocința Sfântului Avit de Vienne i-a făcut pe mulți arieni să îmbrățișeze Ortodoxia. Regele a rămas în continuare arian.

292. **501** - *Roma II*, sinod convocat pentru a analiza situația papei Symmachus. Liniștea dintre cele două partide, care-i susțineau pe Symmachus, respectiv, Laurențiu, n-a ținut mult. Faptul că la Roma, în anul 500, Paștele s-a serbat nu după calculul grecesc, adică la 22 aprilie, ci la 25 martie, i-a făcut pe adversarii lui Symmachus să-l părăscă regelui Teodoric cel Mare, aducându-i și alte grave acuzații. Senatorii Festus și Probinus l-au rugat pe Teodoric să numească un inspector special pentru scaunul roman. Regele le împlini dorința, numindu-l pe episcopul Petru de Altinum, visitor sau inspector pentru scaunul papal. În același timp, Symmachus a fost chemat să se prezinte la judecată în fața regelui, la Ravenna. Pe când aștepta la Rimini, papa a aflat de cele ce se urzeau la Roma și a făcut cale întoarsă, dar a găsit orașul divizat și stăpânit de adversari. Ascunzându-se în biserica Sfântul Petru, Symachus a consimțit să apară în fața unui sinod, cu condiția ca visitorul sau inspectorul, delegat al regelui, să nu ia parte activă la lucrări. Regele nu a acceptat, sinodali i-au adus grave acuzații, totul a degenerat în ciocniri sângeroase. Papa nu a mai vrut să apară în fața sinodului și sinodali nu au avut curajul să-l depună.

293. **501** - *Roma III*, un alt sinod, convocat de adepții lui Laurențiu și cu acceptul regelui, a încercat în luna septembrie să-l înlăture pe Symmachus din scaun, dar fără succes.

294. **502** - *Roma IV*, sinod cunoscut în istorie sub numele de *Synodus Palmarum*, a durat din mai până în octombrie și s-a numit așa datorită unei porți de intrare în biserica Sfântul Petru, unde s-a întrunit sinodul. Un număr

de 115 episcopi, deși îi aduceau grave învinuiri, nu au îndrăznit să-l depună pe papă, ci l-au lăsat *în judecata lui Dumnezeu*. Mai mult chiar, sinodul s-a declarat incompetent de a decide asupra acestei probleme și a adăugat că Symmachus⁵⁶ este repus în toate drepturile Scaunului Apostolic și că atât clerul, cât și poporul îi datorează ascultare; *cel care de aici înainte se va opune va fi considerat schismatic*, au încheiat sinodali. Situația nu s-a liniștit însă imediat. Populația Romei, în majoritate, era de partea lui Symmachus, adversarii săi erau o parte din clerici și Senatul. Totuși, Symmachus a avut și realizări deosebite, dacă ar fi să ne gândim numai la încreștinarea lui Clovis al francilor și Sigismund al Burgundiei, evenimente pe care a știut să le exploateze în favoarea scaunului papal. Episcopului de Arles, după încreștinarea lui Chlodowech - Clovis, i s-a recunoscut un statut privilegiat față de colegii săi, în raportul cu Roma, un fel de vicar al Galiei.

295. **503** - *Roma V*, sinod convocat de Symmachus pentru a analiza o scriere lansată de schismatici contra Sinodului din 502.

296. **504** - *Roma VI*, sinod prezidat de papa Symmachus, în care au fost condamnați cei care își permiteau să despoaie Biserica de bunuri, barbari, dar și creștini.

297. **505** - *Agathense*, de la localitatea Agda din Galia. Sinodul s-a ținut la 11 septembrie și a dat 48 de canoane, cu conținut disciplinar. Ceea ce

nimeni nu are drept de judecată. Din acestea și din alte documente apocrife s-a construit, ulterior, *un principiu de drept* peste care s-a ridicat falnic edificiul infailibilității papale. Tot în această perioadă își are începutul și *legenda lui Silvestru*, care, combinată în cursul Evului Mediu cu actul de donație al lui Constantin, un alt document apocrif, a avut o atât de mare influență asupra evoluției papalității. O analiză atentă a actului arată că sunt unele idei caracteristice unei epoci mult mai târzii decât epocii în care a trăit Sfântul Constantin.

57. Opera lui Sever al Antiohiei este impresionantă, așa cum se poate constata din *Patrologia Orientalis*.

58. Unii istorici apuseni confundă Vienne cu Yene, din dieceza de Bellay.

59. August Franzen și Remigius Baumer, op. cit., p. 79. Cu câtă dezinvoltură se face literatură romanțată în istorie! Fraze pompoase, care uneori frizează ridicolul, găsim la mulți istorici catolici. Ne întrebăm unde mai regăsim modestia și smerenia propovăduite și dovedite de trăirea lui Hristos. Credem că, în timp, creștinii de toate confesiunile s-au depărtat, unii mai mult, alții mai puțin, de spiritul autentic creștin, care în permanență, pentru a nu se perverti, trebuie să facă raportare la Hristos. Cum s-a purtat, cum a vorbit, cum a simțit, cum s-a rugat Hristos, și cum ne purtăm, vorbim, simțim, ne rugăm noi astăzi? Dacă nu există identitate între acestea nu există spirit autentic creștin. Marele Inchizitor al lui Dostoievski este mai actual decât oricând, dacă spiritul și modul de viață

merită consemnat aici e faptul că încă mai era în uz datarea actelor sinodale după numele consulilor romani, chiar dacă Sinodul avea loc în Galia, care nu făcea parte din imperiu. Actele acestui sinod sunt astfel date: *Consulatul lui Messala, al XXII-lea an al regelui Alaric al II-lea al vizigoților*.

298. **509** - *Antiohia*, sinod convocat și prezidat de Flavian, patriarhul locului, care, profitând de politica oficială imperială dusă față de Biserică, nu s-a sfiit să-și afișeze opțiunea monofizită. Astfel, în numele sinodului, Flavian elaborează o *Scrisoare sinodală*, în care declara că primește hotărârile sinoadelor de la Niceea (325), Constantinopol (381) și Efes (431), fără să pomenească ceva despre cel de la Calcedon (451).

299. **511** - *Aurelianense*, de la numele vechi al localității Orléans, din Franța. Sinod care dovedește o schimbare de atitudine a Bisericii locale față de puterea seculară, de curând instalată în Franța. Lucrările au început la 10 iulie și s-au axat pe probleme disciplinare, elaborându-se în acest sens 31 de canoane. Inedit la acest sinod a fost faptul că sinodalii au trimis hotărârile luate de ei regelui Clovis, rugându-l să le confirme autoritatea. Un gest care era neobișnuit unui sinod, care întotdeauna avea conștiința propriei autorități și nicidecum că aceasta ar fi derivat din autoritatea laică, seculară.

300. **512** - *Sidon*, localitate din Palestina. Sinodul s-a întrunit spre sfârșitul anului, cu scopul de a se pronunța în favoarea monofizitismului, condamnând hotărârile Sinodului de la Calcedon.

301. **512** - *Antiohia*, sinod monofizit, prezidat de episcopul Xenias al Hierapolei, cu scopul de a da un titular monofizit Patriarhiei Antiohiei. Patriarhul ortodox al Antiohiei, Flavian, a fost depus și în locul său ales călugărul Sever de Sozopolis, vestit reprezentant al Bisericii monofizite⁵⁷. Actele sinodale sunt date după *Era cezariană a Antiohiei, luna Dios, a anului 561*, ceea ce corespunde lunii noiembrie a anului 512, după era creștină.

302. **516** - *Constantinopol*, sinod convocat în dorința de a impune un reprezentant monofizit pe scaunul patriarhal. La adăpostul politicii oscilante a împăratului Anastasios I, monofiziții și-au impus oamenii în posturile cheie ale imperiului și au înlocuit patriarhii ce respectau hotărârile Calcedonului. Deși Macedoniu avusese o atitudine oscilantă față de Calcedon,

instituite de Hristos nu sunt realități, ci rămân pure abstracții.

60. Este demn de reținut faptul că, în timpul pontificatului lui Bonifaciu al II-lea, s-a făcut întâia redactare a lucrării *Liber Pontificalis*, prima istorie a papalității, scrisă sub

refuzul său de a condamna în mod direct acest sinod i-a făcut pe monofiziți să-l înlocuiască cu un *intrus*, anume Timotei (511-518). Sinodul constantinopolitan avea menirea să oficializeze monofizitismul. Timotei nu s-a sfiit să condamne Calcedonul, iar Macedoniu al II-lea a luat drumul exilului.

303. **516** - *Illyriense*, sinod prezidat de episcopul Ioan de Nicopolis, la care au mai participat alți 7 episcopi din zonă, pentru a se desolidariza de politica monofizită a Imperiului și de Biserica Răsăritului, care în mare parte era dominată de aceștia și a declara comuniunea cu papa Hormisdas (514-523), deci cu Biserica Apusului. Se deschidea acum fereastra unei probleme deosebit de delicate, cunoscute în literatura de specialitate sub denumirea de *Problema Illyricului*, altfel spus, cine avea dreptul de jurisdicție asupra Illyricului, Roma sau Constantinopolul? În disputa dintre cele două Biserici, *Problema Illyricului* va figura întotdeauna pe ordinea de zi.

304. **516** - *Taraconense*, denumirea veche a localității Tarragone, eparhie ce-și disputa întâietatea cu Calahorra. Sinodul s-a întrunit la 6 noiembrie și a dat 13 canoane. Important este canonul al VII-lea care, abordând problema *timpului liturgic*, stabilea că sărbătoarea Duminicii, liturgic vorbind, începe cu Vecernia de sâmbătă seara. De aceea, spaniolii au fost cei dintâi care au respectat prevederea canonică de a înceta orice muncă încă de sâmbătă, de la Vecernie. În mare parte, ei au păstrat rânduiala până astăzi. Sinodul a mai avut o particularitate și anume modul datării actelor: *Anno sexio Theudericici Regis, Consulatu Petri, sub die octavo, idus Novembris*. Este cel dintâi sinod care folosește, ca modalitate de datare, anii de domnie ai regilor spanioli.

305. **517** - *Gerundense*, de la localitatea Girone, în Catalogne, sinod convocat pentru unele probleme de disciplină. S-a ținut în luna iunie.

306. **517** - *Lugdunense II*, Lugdunum de odinioară sau Lyonul de astăzi. Sinod la care au participat 11 episcopi pentru a analiza o situație mai puțin întâlnită și anume incestul unui anume Ștefan cu o femeie, Palladia.

307. **517** - *Epaonense*, de la eparhia în care s-a ținut sinodul, anume localitatea Albon, din dieceza Vienne⁵⁸. Sinodul s-a deschis la 6 și a ținut până la 15 septembrie, fiind prezidat de episcopul Avit de Vienne, trecut de Biserică printre sfinți. Sinodul este important prin problematica abordată,

forma unei serii de biografii, începând cu Sfântul Apostol Petru și sfârșindu-se cu Felix

care se poate cunoaște din cele 40 de canoane date cu această ocazie. Cel mai important lucru este menționat în canonul 21 și anume: abolirea consacării văduvelor numite diaconese.

308. **517** - *Lugdunense*, sinod prezidat de un episcop al locului, trecut și el în rândul sfinților, anume Sf. Viventiole. Sinodul a dat 6 canoane referitoare la disciplina clerului.

309. **518** - *Constantinopol*, sinod convocat pentru data de 15 iulie, pentru a marca sfârșitul domniei lui Anastasios I și urcarea pe tron a lui Justin I (518-527), un analfabet ajuns împărat, dar cu bune intenții pentru Biserică. Patriarh de Constantinopol era de puțin timp Ioan al II-lea (518-520). La cererea călugărilor și rugămintea poporului, care rămăsese drept credincios, s-au refăcut dipticele, fiind trecuți patriarhii Eufimie (489-495) și Macedonius II (495-511), papa Leon I cel Mare (440-461) și cele patru sinoade ecumenice, de până atunci. A fost anatematizat patriarhul Sever al Antiohiei.

310. **518** - *Ierusalim*, sinod ce s-a ținut la 6 august, având menirea să se pronunțe asupra noilor realități din Biserică. Sinodalii din cele trei Palestine au confirmat hotărârile luate cu câteva săptămâni înainte la Constantinopol.

311. **518** - *Tyriense* sau Tyr; sunt, de asemenea, însușite hotărârile luate în iulie la Constantinopol. Sinodul de la Tyr va fi menționat mai târziu de patriarhul Mina (536-552) al Constantinopolului, care preciza că lucrările se ținuseră la 28 a lui Lous, după Tyrieni, sau 16 septembrie, în anul 643, dup Era Tyrului, indictionul XII, adică în anul 518 d. Hr.

312. **519** - *Constantinopol*, sinod ce s-a întrunit în Sâmbăta Sfântă, la 28 martie, pentru a marca reluarea comuniunii între cele două Biserici, anularea Henotikonului lui Zenon și sfârșitul schismei acaciene. Au fost recunoscute cele patru sinoade ecumenice și condamnați toți cei care le-au negat. Episcopii ortodocși au fost chemați din exil și invitați să-și reia scaunele, iar cei monofiziți depuși și obligați să ia drumul pribegiei. Din nou s-au refăcut *Dipticele*, fiind șterse numele împăraților Zenon și Anastasios I, precum și ale ultimilor cinci patriarhi (Acacius, Frabitas, Eufimius, Macedonius II și Timotei I), ceea ce Constantinopolul a acceptat cu mare ușurință. Gestul, deși părea ne semnificativ la Constantinopol, a fost interpretat la Roma ca o mare biruință a Scaunului Apostolic. De aici s-a țesut o întreagă literatură, care să preaslăvească meritul deosebit al papei

Hormisdas și al Scaunului Apostolic, „singurul garant al adevăratei religii creștine. La temelia acestora s-a pus în mod expres textul din Evanghelia după Matei 16, 18 și urm. și s-a recunoscut, cel puțin teoretic, primatul succesorului lui Petru”⁵⁹.

313. **519** - *Britannicum*, sinod ținut în localitatea Brevi, din Țara Galilor, la care a fost ales arhiepiscopul David, primat al țării. Biserica din insulă începea să joace un rol important în istoria creștinismului.

314. **520** - *Constantinopol*, sinod convocat pentru a da un nou titular scaunului patriarhal, deoarece Ioan al II-lea de Capadocia căzuse în dizgrație. A fost ales Epifanie (520-536). Hirotonia sa a avut loc la 25 februarie.

315. **521** - *Sardinia*, un sinod care a discutat probleme ale Bisericii Africane, pusă în imposibilitatea de a se întruni pe tărâm african.

316. **523** - *Agaunense*, de la localitatea Agaune, în care a avut loc sinodul ce a abordat o problemă de cult și anume cea a psalmodierii sau muzicii. Artizanul sinodului a fost Mauricius, care a impus Bisericii o practică stabilită în Mănăstirea Valais, la recomandarea regelui Sigismund, în data de 30 aprilie a aceluiași an, și anume *psalmodierea continuă*.

317. **523** - *Juncense*, în Africa, sinod prezidat de Sfântul Fulgențiu, care dovedește o schimbare în bine a situației Bisericii Africane. S-au discutat probleme de administrație și disciplină a clerului.

318. **524** - *Suffetanum*, de la localitatea Suffete din Africa, unde a participat și Sfântul Fulgențiu, dar din modestie a lăsat președinția episcopului Quodvultdeus. De altfel, sfântului i se punea la îndoială dreptul de a prezida un sinod și indirect a celui de la Juncense. Smerenia lui Hristos nu era repetentă doar la Roma, ci și în Africa!

319. **524** - *Arleate*, sinod întrunit la 6 iunie, prezidat de o personalitate a vremii, Cezar, episcop al locului, cel care ne-a lăsat o istorie bogată despre

al III-lea (526-530). Se arătau numele, originea și durata păstoriei fiecărui papă, precum și faptele mai importante din viața lor. Nu erau trecute cu vederea legile disciplinare, decretate de fiecare papă, dispozițiile liturgice, activitatea edilitară, hirotoniile pe care le făcuse și unele evenimente contemporane mai importante. Biografiile primelor trei secole erau foarte scurte. Abia cu secolul al IV-lea, ele erau mult mai elaborate. Această lucrare a fost continuată, cu unele mici întreruperi, de Curia papală și ea a stat la baza scrierii primei Istории a papalității, la anul 1479, de către B. Platina.

61. Dacă înaintașul său, papa Bonifaciu, a fost primul pontif de neam germanic, Ioan al II-lea a fost primul papă care și-a schimbat numele, căci mai înainte se numea Mercurius. Vintilă Horia, în Dicționarul papilor, p. 39, pentru a fi pe plac catolicilor, scrie

Sfântul Martin de Tours și convertirea lui Clovis și a Matildei la creștinism. Au participat 12 episcopi și au dat 4 canoane.

320. **524** - *Ilerdense*, de la localitatea Lerida din Spania, sinod ce a avut loc la 8 august și a abordat probleme de cult, dând și 16 canoane.

321. **524** - *Valentinum*, de la localitatea Valencia - Spania. Creștinismul spaniol se prezenta din ce în ce mai interesat de rezolvarea propriilor probleme și avea maturitatea să se pronunțe, prin proprii conducători, pentru rezolvarea lor. Sinodul s-a întrunit la 3 noiembrie și a dat 6 canoane.

322. **525** - *Cartagina*, sinod prezidat de episcopul locului, Bonifaciu, și întrunit la 5 februarie, pentru a mulțumi lui Dumnezeu, că după un timp îndelungat Biserica Africană era iarăși liberă și pacea governa raporturile dintre creștini și barbari. Pentru mulțimea problemelor ce se adunaseră în anii de prigoană și furtună, sinodalii au dat foarte multe canoane. Izvoarele se mulțumesc doar cu această mențiune, fără a preciza clar numărul lor.

323. **527** - *Carpentocractense*, de la localitatea Carpentras, din Franța. Sinodul a fost prezidat de Cezar de Arles, a analizat probleme de interes local și a dat mai multe canoane.

324. **527** - *Toletanum II*, de la localitatea Toledo - Spania. Sinodul s-a deschis la 17 mai și pentru prima dată, localitatea Toledo este menționată acum ca *metropolă*. Sinodul este datat cu anul 565 al *erei spaniole* și al V-lea an al domniei regelui Analaric.

325. **529** - *Arausicanum II*, de la localitatea Orange - Franța. Sinodul s-a ținut la 3 iulie și cei 13 episcopi participanți, printre care și Cezar de Arles, au discutat o problemă dogmatică, actuală și astăzi, *grația (harul) și liberul arbitru*. Punctul de vedere și l-au materializat în 25 de articole, pe care, semnându-le, le-au înaintat papei spre competentă pronunțare.

326. **529** - *Vasense*, de la localitatea Vaison - Franța. La 5 noiembrie s-au întrunit 12 episcopi, printre care și cel de Arles, abordând probleme de cult și disciplinare. Au fost date 5 canoane. Importanța sinodului rezidă în faptul că a hotărât să introducă în Franța *litania simplă - kirie eleison, sau Doamne miluiește*, care se folosea în Răsărit și chiar în Italia. S-au hotărât și slujbele la care trebuia să se intoneze: Miezonoptică, Messa, Vecernie. Data ținerii sinodului este astfel marcată: *Actum sub die Nonarum Novembris, Decio juniore viro clarissimo Consule*.

327. **530** - *Valentinum III*, de la localitatea Valencia, în Daufinea. Sinodul a avut loc în lunile iulie-august și a abordat problema semipe-

lagianismului sau, în alți termeni, raportul dintre har-grație și libertatea umană.

328. **530 și 531** - *Roma*, două sinoade, cu legătură între ele, care s-au ținut în timpul pontificatului lui Bonifaciu⁶⁰ al II-lea (530-532), care era un got romanizat și care a fost desemnat papă de înaintașul său, Felix al III-lea (526-530), în speranța că va împăca partida filogotă cu cea filobizantină. La primul sinod (530), au fost analizate articolele scrise de episcopii întruniți la Orange (3 iulie 529), referitoare la raportul dintre har și libertate. Tot acum, papa a obținut aprobarea participanților să-și caute și să-și numească un succesor. La al II-lea Sinod (531), deoarece unii reprezentanți ai Bisericii îi contestau dreptul de a-și desemna singur un succesor, pentru că ar fi contravenit prevederilor canonice, a încercat să mai testeze o dată episcopatul. De data aceasta, sinodalii au anulat aprobarea dată cu un an mai înainte, cu toate că Bonifaciu își găsise un urmaș în persoana diaconului Vigiliu.

329. **531** - *Constantinopol*, sinod convocat de patriarhul Epifanie, pentru a analiza situația mitropolitului Ștefan al Larisei, din Tesalia. Acesta a evitat să-l invite pe Epifanie la hirotonia sa întru arhieru, ceea ce l-a supărat atât de mult, încât l-a suspendat din episcopat. Supărat, la rândul său, Ștefan a făcut apel la papă.

330. **531** - *Roma*, sinod întrunit la 7 decembrie și provocat de apelul făcut de mitropolitul Ștefan al Larisei. Papa Bonifaciu a ezitat totuși să dea un verdict prompt asupra cererii de anulare a suspendării, ceea ce dovedea, o dată în plus, spiritul colegialității între cele două scaune ierarhice: Roma și Constantinopol, dar și mitul primatului papal, în același timp. De altfel, timp de 20 de ani, între goții din Italia și bizantini au existat conflicte neîncetate,

că papa Ioan al II-lea „a avut norocul să coincidă cu noul împărat al Bizanțului, Iustinian (527-565), care s-a apropiat de Roma și a recunoscut pe deplin primația succesorului lui Petru”. Și iată ce scriu catolicii despre acest papă: „Ioan al II-lea, favorabil bizantinilor, ... s-a lăsat prins de împăratul Iustinian în mrejele politicii de unire a acestuia, recunoscând o formulă teopashitică de credință”, cf. August Franzen și Remigius Baumer, op. cit. p.81. În realitate, Iustinian a fost un despot care nu s-a sfiit să ia prizonier pe orice papă ce nu i-a ascultat porunca. Dar mai catolici decât papa sunt destui, inclusiv, cei care trâmbează fundamentele juridice ale primatului de jurisdicție papal, încât i-au făcut până și pe papi să creadă această gogoriță, care stă în totală contradicție cu principiul slujirii hristice și al smereniei creștine. Ironia este că am început noi să-l spunem lui Dumnezeu ce este creștinismul și demnitatea papală!

care au sfârșit cu biruința celor din urmă și care au avut de cele mai multe ori urmări nefaste asupra raporturilor dintre cele două scaune episcopale: Roma și Constantinopol. Gestul lui Bonifaciu era generat de faptul că partida bizantină nu-l voia, ci-și avea propriul candidat, în persoana unui diacon, Dioscur. Norocul lui a fost că Dioscur, proclamat papă de partida filobizantină, a murit după numai patru săptămâni. Manifestările unor pontifi romani pot fi explicate și înțelese mai ușor prin cunoașterea contextului în care au trăit și acționat.

331. **532** - *Constantinopol*, a avut loc mai mult o conferință între ortodocși și monofiziți. Timp de trei zile, ortodocșii au încercat, fără prea mare succes totuși, să-i aducă în corabia mântuirii pe monofiziții severieni. A fost convins numai episcopul Filoxen de Doliheea, care a trecut la Ortodoxie împreună cu mulți preoți și monahi păstoriți de el.

332. **533** - *Aurelianense II*, sinod ce s-a ținut la Orléans la 23 iunie și a avut pe ordinea de zi mai mult probleme de disciplină. Problema simoniei a preocupat în mod special pe sinodali, dar nu au fost ocolite și alte abuzuri din Biserică. S-au dat 21 de canoane, cu un pronunțat caracter disciplinar.

333. **534** - *Roma*, sinod convocat de papa Ioan al II-lea (533-535)⁶¹, pentru a discuta o formulă, care frământase destui ani Biserica Răsăritului, și anume formula teopashită „*Unul din Sfânta Treime a pățimit în trup*“. Călugării achimiți, care combăteau formula, au fost excomunicați.

334. **535** - *Cartagina*, sinod ținut la începutul anului, sub președinția episcopului locului. Scopul sinodului a fost să analizeze situația Bisericii

62. Agapet I a fost prieten bun cu învățatul Casiodor și împreună au încercat să pună bazele unei biblioteci, la Roma. Formase chiar un grup de tineri studioși, dornici să pătrundă mai adânc în tainele credinței creștine. Nu a reușit să-și ducă planul la bun sfârșit, deoarece a fost trimis în misiune diplomatică la Constantinopol, de unde i-au fost aduse rămășițele pământești în anul 536. Înaintașul său, Ioan al II-lea, avusese aceeași soartă, numai că murise la Ravenna.

63. Problemă mult controversată în Istoria bisericească, origenismul își are numele de la marele învățat alexandrin Origen († 254). Deoarece mulți eretici, pentru a da greutate aberațiilor lor, îl invocau pe Origen, că anume la el ar fi găsit ideea sau învățătura, s-a ajuns la condamnarea persoanei și operei marelui alexandrin. Ceea ce trebuie precizat e faptul că unele idei ale lui Origen nu au fost bine înțelese, iar altele au fost greșite. O atentă citire a operei lui Origen arată că marele scriitor, după ce fixa o idee sau un principiu, își rezerva dreptul să retracteze, dacă i se va dovedi că a greșit. De altfel, el a fost printre primii scriitori bisericești care au avut curajul să fixeze principiile

Africane, care fusese deposedată de toate drepturile și de bunuri, de către vandali. Sinodalii au intervenit pe lângă împărat, care reușise să recucerească o parte din teritoriul african, pentru a-i cere ajutorul în această privință. Justinian a și dat o lege, la 1 august, prin care repunea Biserica Africană în totalitatea drepturilor pe care le avusese înainte de invazia vandală.

335. **535** - *Arveernense I*, denumire dată de regiunea în care s-a desfășurat sinodul, Arvegne. Sinodul s-a ținut în localitatea Clermont, la 8 noiembrie și 15 episcopi, din regatul lui Theodebert, au dat 16 canoane, cu un vădit caracter disciplinar.

336. **536** - *Constantinopol*, sinod convocat de papa Agapet I (535-536)⁶², care obligat de regele goților, Theodobad, venise la Constantinopol, pentru a încerca să-i convingă pe bizantini să nu atace regatul lor, ce avea capitala la Ravenna. Era prima dată când un papă venea la Bizanț. Deși în plan politic nu a putut face nimic, deoarece bizantinii au atacat și cucerit Italia, totuși, în plan religios, el a reușit să întrunească un sinod și să-l depună pe patriarhul Antim, ce avea strânse legături cu Sever al Antiohiei și era susținut de împărăteasa Teodora. Sinodul l-a ales ca patriarh de Constantinopol pe Mina (536-552), papa însuși hirotonindu-l arhiereu. Comuniunea între cele două Biserici funcționa perfect.

337. **536** - *Constantinopol*, sinod convocat de noul patriarh, Mina, la puțin timp după înscăunare, cu scopul de a lua atitudine împotriva monofiziților. La lucrările sinodului a participat cunoscutul teolog și istoric Leonțiu de Bizanț. Au fost anatematizați ex-patriarhul Antim, Sever al Antiohiei, Petru al Apameii, călugărul Zoara dimpreună cu toți cei ce le vor împărtăși convingerile lor monofizite. Hotărârile au fost ratificate de împăratul Justinian.

338. **536** - *Ierusalim*, sinod care a ratificat hotărârile luate cu puțin timp înainte la Sinodul de la Constantinopol, adică anatematizarea monofiziților.

339. **536** - *Thevinense*, de la localitatea Thevis, în Armenia, sinod prezidat de Nierses, catolicosul țării, la care a fost condamnat Calcedonul

credinței când creștinismul nu avea încă principii sancționate de Biserică.

64. Începând cu anul 543, toți episcopii și egumenii urmau să anatematizeze, cu ocazia instalării lor, pe Origen și învățăturile lui.

65. Este vorba de „Scrierile lui Teodoret de Cyr contra lui Chiril al Alexandriei și contra Sinodului din Efes”, „Epistola lui Ibas din Edessa adresată episcopului Maris din Andrașir (Persia)” și „Persoana și opera lui Theodor de Mopsuestia”.

66. În manualul de Istorie bisericească universală, al pr. Rămureanu, găsim detaliate

și adoptată erezia monofizită. Tot acum s-a mai hotărât ca să se serbeze la aceeași dată Crăciunul și Boboteaza, adică la 6 ianuarie. Sinodul marchează începutul schismei armene, când Biserica tradițională s-a divizat.

340. **538** - *Aurelianense III* sau Sinodul al III-lea de la Orléans, orașul eroinei Jeanne d'Arc. Sinodul este important mai mult prin discuțiile ulterioare, avute de istorici pe marginea datării, decât a problemelor propriu-zise, care au fost de disciplină. Este știut faptul că lucrările sinodului s-au derulat în luna mai, începând cu ziua de 7. Între însemnările sinodului, luna mai este numită a treia lună, ceea ce i-a făcut pe unii istorici să spună că, la francezi, anul începea o dată cu Paștele. Dar ceea ce au omis respectivii a fost faptul că, în acel an, Paștele a fost serbat la 4 aprilie și, în consecință, luna mai ar fi fost a doua și nu a treia, cum se menționează în documentele sinodului.

341. **540** - *Barcinonense*, de la vechea denumire a localității Barcelona. Sinodul a fost prezidat de mitropolitul Sergiu de Tarragone și a abordat probleme de disciplină, dând în acest sens și 10 canoane.

342. **541** - *Aurelianense IV* (Orléans), sinod prezidat de episcopul Leonțiu de Bordeaux. S-a dat un număr de 38 de canoane.

343. **541** - *Gaza*, localitate din Palestina. Sinodul a fost convocat pentru a se pronunța asupra unei probleme controversate și anume *origenismul*⁶³. Patriarhul Pavel al Alexandriei a fost depus pentru atașamentul său la origenism.

344. **541** - *Bysacenum*, veche eparhie africană, Bysacene, este des întâlnită în documentele secolelor anterioare. Ceea ce particularizează acest sinod a fost faptul că episcopii participanți, după ce au luat unele hotărâri, care ulterior s-au pierdut, le-au trimis spre aprobare împăratului Justinian. Acesta le-a ratificat, printr-o novelă, în anul 542.

doar ultimele două ședințe, spre deosebire de Philip. Labbei & Gabr. Cossartii, op. cit., vol. IV, col. 419-585, unde este redat conținutul discuțiilor pe ședințe și cu participanții la fiecare dezbateră. Important de precizat este și faptul că numărul participanților a oscilat între 100 și 165, dar la nici o ședință nu au fost toți prezenți.

67. Deși nu a participat la ședințele sinodului, papa Vigiliu a fost obligat, abia la 8 decembrie 553, să semneze Hotărârea de condamnare a celor trei capite.

68. Este interesant de știut faptul că Pelagius, atât timp cât a fost apocrisiarh, l-a sfătuit în permanență pe Vigiliu să nu cedeze insistențelor împăratului. Când a ajuns papă, a avut o atitudine cu totul contrară.

345. **542** - *Antiohia*, sinod condus de patriarhul Efrem al cetății, având pe ordinea de zi problema origenismului. Au fost inventariate și condamnate erorile lui Origen.

346. **543** - *Constantinopol*, sinod convocat pentru a se pronunța asupra hotărârilor luate la Antiohia. Controversele origeniste au împărțit Biserica în două tabere adverse. Astfel, hotărârile luate de Efrem al Antiohiei nu au fost pe placul celor ce-l țineau în evlavie pe Origen. Mai mult, patriarhul Petru al Ierusalimului, încrezător în legăturile pe care unii episcopi origeniști le aveau cu Palatul Imperial, a cerut condamnarea patriarhului antiohian. În acest sens, el a trimis la Constantinopol patru călugări antiorigeniști, cu un memoriu către patriarh și un raport către împărat. Aceștia, cu ajutorul apocrisiarhului roman, Pelagiu, au fost primiți în audiență de împăratul Justinian. Patriarhul Mina, și la îndemnul împăratului, a convocat un sinod pentru a analiza situația ivită. Sinodalii au condamnat nouă propoziții din scrierile lui Origen și au pus numele lui între marii eretici. Hotărârile sinodului au fost trimise de împărat, sub forma unei scrisori circulare, tuturor scaunelor patriarhale⁶⁴.

347. **544** - *Persicum* sau din Persia, sinod prezidat de catolicosul Mar-Abas al nestorienilor. Prin zelul său, catolicosul a pus sfârșit unei schisme care diviza de câțiva ani pe nestorienii. În acest scop, el a hirotonit în fiecare oraș câte doi episcopi, unul căsătorit și altul celibatar. Sinodalii au hotărât ca, pe viitor, episcopii să fie recrutați numai dintre călugări.

348. **546** - *Ilerdense* sau de la Lerida, localitate din Spania. Sinodul s-a întrunit la 6 august și a fost datat după *era spaniolă, 584, anul 15 al lui Theudis*.

349. **546** - *Valencia*, sinod întrunit tot în Spania, la 4 decembrie. În fruntea sinodalilor este menționat episcopul Celsinius, pe care o să-l întâlnim și peste aproximativ patru decenii, la Sinodul Toledo III. Actele sinodului au același mod de datare ca și precedentul.

350. **546** - *Constantinopol*, sinod convocat de împăratul Justinian, pentru a se pronunța împotriva *celor trei capitole*⁶⁵. Comportamentul despotice al împăratului a provocat nemulțumiri atât în Apus, cât și în Răsărit.

69. În traducere românească, înseamnă Sfinții.

70. Ținând cont că papa Ioan al III-lea a păstorit între 561-574, înseamnă că sinodul a avut loc în anul 569 și nu 566. Istoriografia apuseană nu a comparat datele și nu a făcut corectura de rigoare. Noi ne mulțumim doar să semnalăm nepotrivirea, dar păstrăm data de 566 pentru Sinodul de la Lyon, deoarece așa este redată atât în *Trésor d'histoire*,

351. **547** - *Constantinopol*, sinod convocat pentru condamnarea aceluiași trei capitale. Venise între timp și papa Vigiliu (537-555) de la Roma. Ajuns papă cu ajutorul împărătesei Teodora, căreia îi promisese că va condamna Sinodul de la Calcedon, Vigiliu a fost invitat de împăratul Iustinian la sinod, spre a lua și el atitudine împotriva „*celor trei capitale*“. Deși la sosirea în capitala Imperiului atitudinea papei a fost oscilantă, între a condamna și a aproba „*cele trei capitale*“, a sfârșit prin a se alinia la poziția imperială.

352. **548** - *Constantinopol*, un simulacru de sinod, care poate fi considerat o continuare a celui din 547, căci la 15 aprilie, 70 de episcopi, ce refuzaseră inițial să semneze edictul imperial de condamnare a „*celor trei capitale*“, au abdicat de la linia lor când au văzut gestul papei. Vigiliu a trimis patriarhului Mina un „*Judicatum*“, prin care accepta condamnarea lui Teodor de Mopsuestia și a scrierilor indicate ale lui Ibas de Edessa și ale lui Teodoret de Cyr. Tot atunci, el condamna și cele 12 anatematisme ale Sfântului Chiril al Alexandriei († 444).

353. **549** - *Aurelianense V (Orléans)*, sinod ce a avut loc la 28 octombrie și a analizat probleme de disciplină și administrative. Au fost date 24 de canoane. Datarea este asemănătoare celor dinainte, adică „*Sub die V, kal. Novemb. Anno XXXVIII, regui Domini nostri Childeberii regis, Indict. XIII*“. Este primul sinod ce face datarea după un rege francez.

354. **549** - *Arvernum II* sau Sinodul de la Clermont, unde s-au adoptat canoanele date de Sinodul al V-lea de la Orléans.

355. **550** - *Tullense* sau Sinodul de la Toul, ce s-a întrunit la 1 iunie sub președinția lui Nicet, mitropolit de Trèves. Actele sinodului nu s-au păstrat, dar se crede că a fost convocat de mitropolitul de Trèves, deoarece a fost insultat de câțiva francezi excomunicați pentru mariaje incestuoase.

356. **550** - *Mopsuestia*, sinod ce s-a întrunit la 17 iunie, pentru a se pronunța asupra persoanei lui Teodor de Mopsuestia. Într-un raport făcut împăratului și altul papei, sinodalii arătau că numele controversatului scriitor nu figura în diptice.

357. **551** - *Constantinopol*. Papa Vigiliu întrunește, separat, un sinod, la care au participat 13 episcopi latini, hotărând să-l depună pe episcopul Teodor al Cezareii și să suspende comuniunea cu patriarhul Mina și alți complici ai împărătesei Teodora. Lucrările sinodului au durat mai multe zile, dar hotărârea finală poartă data de 14 august.

358. **551** - *Parisiense II* (Paris), sinod întrunit pentru a analiza situația

episcopului Saffarac al Parisului. Învinuit de erezie de cei 27 de ierarhi participanți, dintre care 6 erau mitropoliți, titularul Parisului a fost depus. În același timp, sinodali au hirotonit în locul său un nou titular, în persoana lui Eusebiu.

359. **552** - *Tibenense*, de la Tiben sau Tiven, localitate din Armenia Mare. Sinodul a fost convocat de catolicosul armean, cu scopul de a se pronunța asupra hotărârilor luate la Calcedon. De altfel, sinodali aveau un precedent în Sinodul de la Thevis, din anul 536, când Calcedonul fusese respins. Nici acum, armenii nu au făcut mai mult sau altceva. Importanța sinodului rezidă în faptul că marchează începutul schismei față de Biserica Ortodoxă, iar începutul schismei este începutul *Erei Armenilor*, o modalitate aparte de a cronometra timpul și a se raporta la evenimente.

360. **553** - *Persicum*, de la Persia, sinod convocat de patriarhul nestorian Iosif, pentru a analiza unele probleme disciplinare din Biserica sa. Au fost date 23 de canoane, în acest sens.

361. **553** - *Constantinopol, al V-lea Sinod Ecumenic*. Cei 165 de sinodali s-au întrunit în 8 ședințe⁶⁶ (4, 8, 9, 12, 17, 19 și 26 mai, iar ultima la 2 iunie), pentru a se pronunța asupra *celor trei capitole*. Interesant este faptul că în acel moment papa Vigiliu se afla la Constantinopol, dar a refuzat să participe la sinod⁶⁷. Era singura dată când un papă ar fi avut posibilitatea să ia parte la o întrunire generală a Bisericii. Gestul lui Vigiliu contrazice, vizibil, istoricii apuseni, care susțin că sinoadele ecumenice au fost convocate de scaunul roman. La acest sinod, Biserica din Ierusalim, până atunci un simplu scaun episcopal, a fost ridicată la rangul de Patriarhie. Jurisdicția se întindea peste Cezarea Palestinei și Scythopolis sau Bethsan, până atunci dependente de Patriarhia Antiohiei, la care se mai adăugau mitropoliile de Rabba - Moab și Bostra sau Buseret. În ședința a VIII-a, din 2 iunie, a fost formulată decizia de condamnare, în sens ortodox, a *celor trei capitole*, după care au fost din nou anatematizați Arie, Macedonie, Apolinarie, Nestorie,

col.1258, cât și de Sacrosancta Concilia..., vol. IV, col. 1121.

71. A se vedea în acest sens Sf. Martin de Bracara, *Opere morale*, Galați, 1996 (trad. de Șerban I. Gheorghe).

Eutihie și Origen. Toate acestea au fost exprimate în 14 anatematisme, iar edictul lui Justinian le cuprindea în 13 articole. *Cele trei capitole* condamnate erau de fapt: *Teodor, episcop de Mopsuestia* (392-428) - persoana și opera; *Scrierile lui Teodoret, episcop de Cyr* (433-458), îndreptate contra Sfântului Chiril al Alexandriei și contra Sinodului III Ecumenic din 431; *Scrisoarea episcopului Ibas de Edessa* (435-457), adresată episcopului Maris de Ardașir, în Persia, contra Sfântului Chiril al Alexandriei. Președinția sinodului a avut-o patriarhul de Constantinopol, Eutihie, care i-a urmat lui Mina, în anul 552. Ceea ce mai trebuie menționat e faptul că printre cei prezenți la sinod erau și neștiutori de carte. Astfel, doi egumeni, Ștefan și Zotic, pentru a subscrie hotărârea, s-au folosit de unu diacon, respectiv, un confrate de slujire.

362. **553** - *Ierusalim*, sinod la care au participat episcopii Palestinei, pentru a aproba hotărârile luate la Constantinopol, inclusiv a consfinți noua configurație geografică a Patriarhiei, de curând înființată. La acest sinod un episcop, Alexandru de Abilene, a refuzat să recunoască validitatea celor statornicite la al V-lea Sinod Ecumenic, fapt pentru care a fost depus din treaptă.

363. **554** - *Arelate*, sinod ce a avut loc la 29 iunie, abordându-se probleme de disciplină. Au fost date 7 canoane.

364. **556** - *Aquileea*, sinod prezidat de episcopul locului, Paulin, pentru a se pronunța asupra evenimentelor de la Bizanț. Sinodul al V-lea Ecumenic nu era primit în Apus. Și la Aquileea, sinodalii au condamnat hotărârile luate la Constantinopol, declarând că vor întrerupe comuniunea cu oricine nu va avea aceeași atitudine. Se deschidea o *nouă schismă*, cunoscută în istorie sub denumirea de *istro-venețiană*. Episcopii Veneției, Istriei și Liguriei, care erau sufraganii Aquileii, precum cei din Eparhia Milanului, au adoptat această atitudine. Episcopii schismatici și-au ales un patriarh propriu, în persoana arhiepiscopului de Aquileea, care și-a stabilit reședința la Grado, localitate din apropierea Aquileii. Schisma a durat până în anul 607. Papa Pelagius I (556-561), fost mult timp apocrisiarh la Constantinopol și care, în înțelegere cu împăratul Iustinian, acceptase hotărârile Sinodului al V-lea⁶⁸,

a condamnat imediat atitudinea Episcopatului istro-venețian. El chiar l-a rugat pe generalul Narse, care recucerise aproape întreaga Italie, să-l prindă pe Paulin de Aquileea și să-l trimită la Constantinopol, pentru a fi pedepsit. Generalul nu a ajuns să pună în practică dorința papei.

365. **557** - *Paris*, sinod convocat cu scopul de a opri amestecul puterii seculare în treburile Bisericii și, în special, în ceea ce privește deposedarea de bunuri. S-au dat 10 canoane, cu un vădit caracter apologetic, pentru bunurile Bisericii.

366. **560** - *Landavensia tria*, astfel numit de la localitatea Landaff, din Țara Galilor. A fost un sinod al condamnărilor, căci au fost sancționați, pentru ucidere, trei principii. Astfel, în prima fază, a fost excomunicat Mouric, regele Clamorganei, pentru că-l ucisese pe regele Cynetu, în ciuda păcii jurate de ambii pe sfintele moaște. În al doilea rând, a fost excomunicat regele Morcant, care-l ucisese pe unchiul său, Frioc, și, în sfârșit, în al treilea rând, a fost excomunicat regele Guidnert, ucigașul fratelui său, cu care-și disputa coroana. Toți trei au făcut aspră penitență, devenind mai apoi modele în acest sens.

367. **562** - *Santonense*⁶⁹, sinod prezidat de Leonțiu, episcop de Bordeaux, care s-a supărat pe episcopul Emerius, plasat în scaunul episcopal de regele Clovis, fără avizul mitropolitului său. Sinodalii, conduși de Leonțiu, au depus pe Emerius și în locul lui au ridicat pe Heraclius. Atitudinea sinodalilor a iritat pe fiul lui Clovis, Charibert, care l-a păstrat în continuare în scaun pe Emerius.

368. **563** - *Bracarense I*, de la Braga, sinod ce a avut loc la 1 mai, sub conducerea arhiepiscopului Lucrețius de Braga. Importanța întrunirii rezidă în prezența unei delegații impresionante de suedezi, avându-l în frunte pe regele Theodemir, care a îmbrățișat creștinismul.

369. **566** - *Lugdunense II*, sinod prezidat de episcopul Lyonului, Niceta, dar care este important nu atât prin problemele de disciplină discutate, cât prin datarea actelor, din care deducem că evenimentul a avut loc în al VI-lea

an de domnie al regelui Gontran, al VIII-lea al papei Ioan al III-lea⁷⁰ și în timpul indictionului XIV.

370. **566** - *Turonense II*, sinod ținut la Tours, sub președinția episcopului local, la 17 noiembrie. Actele elaborate de sinodali poartă înscrisul domniei regelui Cherebert, ca fiind al VI-lea de la urcarea pe tron. Sinodalii au dat o Scrisoare circulară, din care se poate deduce conținutul discuțiilor, fie și numai pentru faptul că motiva plata unui impozit de până atunci, ca fiind un fel de milostenie. Este bine de observat faptul că implicarea puterii seculare în treburile interne ale Bisericii, nu de puține ori, a dus la justificări biblice sau religioase ale unor gesturi ce nu au nimic comun cu sacralitatea, căci milostenia este milostenie și impozitul impozit. A pune semnul egal între milostenie și impozit înseamnă a ignora unele realități biblice. Impozitul a apărut o dată cu regalitatea, pentru întreținerea casei regelui și a administrației sale, iar milostenia, mai puțin cunoscută și practică în Vechiul Testament, a fost din plin explicată și practică de Mântuitorul și cerută tuturor celor ce-L vor urma, ca semn al solidarității cu cei în nevoi și expresie a materializării iubirii creștine.

371. **569** - *Lucense I*, sinod ținut în prima zi a anului, la Lugo, în Spania, cu scopul de a analiza situația canonică a scaunului de Lugo. Sinodalii au acceptat ridicarea la rangul de Mitropolie a acestei Biserici. Astăzi, Biserica din Lugo este sub jurisdicția celei din Compostella. Actele sinodului sunt datate: *Sub era DCVII die Kalendarum januarii*, adică 569.

372. **572** - *Bracarense II*, sinod ținut sub președinția Sfântului Martin, arhiepiscop de Bracara, un personaj ce a lăsat posterității o operă cu conținut moral, de curând tradusă în limba română⁷¹. Importanța sinodului este amplificată de modul de datare a documentelor: “*Regnante Domino nostro Jesu Christo, currente Aera DCX. Era*, la care făcea referire, era cea spaniolă, iar formula *Regnante Christo* era pentru prima dată folosită de un sinod, deși poate fi întâlnită în alte documente cu mai bine de jumătate de secol înainte.

Lucrarea de față este un prim capitol dintr-un planificat *Lexicon al sinoadelor, pe care dorim să-l realizăm atunci când și timpul ne va fi mai favorabil și când va îngădui Dumnezeu*.